

ingediend op **1816** (2022-2023) – Nr. 1
19 september 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Kurt Vanryckeghem en Annick De Ridder

over de financiering van de INEOS-investering
in Antwerpen

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;

Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;

Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;

Meyrem Almaci, Imade Annouri;

Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;

Stijn De Roo, Loes Vandromme;

Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Björn Rzoska;

Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzettingen	4
1.	Inleidende opmerkingen	4
2.	Toelichting door Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw	4
2.1.	Principiële steuntoezegging	5
2.2.	Formele beslissing over de waarborg	6
2.3.	Overleg na vernietiging van de vergunning	8
3.	Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management	8
3.1.	Belang petrochemiesector	9
3.2.	Overleg van 27 juli 2023.....	9
3.3.	Inhoud van het overleg.....	10
II.	Bespreking.....	11
1.	Tussenkomen van de leden	11
2.	Antwoorden	22
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	25
	Gebruikte afkortingen	34

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 24 augustus 2023 een gedachtewisseling over de financiering van de INEOS-investering in Antwerpen.

I. Inleidende uiteenzettingen

1. Inleidende opmerkingen

Robrecht Bothuyne, commissievoorzitter, opent de gedachtewisseling door te verduidelijken dat die louter over de financiering van de INEOS-investering in Antwerpen gaat en niet over de vernietiging van de omgevingsvergunning. Hij wijst op een aantal documenten die werden gemaaild en andere documenten die door minister van Economie Jo Brouns ter inzage werden gelegd. De gegevens uit deze laatste documenten zijn vertrouwelijk en de commissievoorzitter vraagt om die vertrouwelijkheid niet te schenden.

Tijs Verbeurgt, *Jos D'Haese* en *Mieke Schauvliege* maken opmerkingen over de ter beschikking gestelde documenten. Ze hekelen het gebrek aan transparantie in dit dossier. Veel informatie in de documenten is door zwarte balken onleesbaar gemaakt. Ze besluiten daaruit dat commissieleden hun controlefunctie niet correct kunnen uitoefenen. Deze leden komen daar later op terug in hun tussenkomsten (zie verder in dit verslag).

Minister *Jo Brouns* stelt dat hij wat transparantie betreft alles heeft gedaan wat hij kon en mocht. Hij begrijpt absoluut dat het parlement de grootste transparantie wil, maar hij is gebonden aan non-disclosure agreements (NDA's) tussen INEOS en Gigarant. Alles wat de Vlaamse Regering daarover heeft beslist en alle informatie die daarover gedeeld kan worden, ligt nu zeer vertrouwelijk ter inzage voor de Vlaamse volksvertegenwoordigers.

2. Toelichting door Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Minister *Jo Brouns* wil een zo exhaustief mogelijk beeld van het hele dossier schetsen en daarbij, waar hij dat kan en mag, de grootste transparantie bieden.

Het INEOS-dossier is al eerder besproken in de commissie. Het is uiteraard een van de allergrootste investeringsdossiers ooit in Vlaanderen en in de Antwerpse haven. Het is een belangrijke investering voor de Vlaamse chemische cluster en voor de Vlaamse economie en zelfs voor de toekomst van de chemische industrie in Europa. De minister verwijst naar de verschillende vragen om uitleg die in de commissie al behandeld zijn in februari 2021 en in januari 2023 (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 1617 en *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2022-23, nr. 906 en 948). Als het om een dergelijk omvangrijk investeringsdossier gaat, is het evident dat de commissie dat bijzonder nauw opvolgt. Het is dan ook heel begrijpelijk dat de commissie zich hierover buigt na de vernietiging van de vergunning door de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

De minister wil wat betreft de economische steun voor INEOS, en in het bijzonder de Gigarantwaarborg, de nodige verduidelijking geven over de stand van zaken van het dossier. Hij deelt zijn toelichting in drie grote blokken in:

- de ontstaansgeschiedenis van het dossier, die teruggaat tot oktober-november 2018. De toenmalige Vlaamse Regering had toezeggingen gedaan in het kader van de strijd om dat dossier voor Vlaanderen binnen te halen;
- de definitieve beslissing van de Vlaamse Regering over de Gigarantwaarborg en de voorwaarden die daarbij werden bepaald;

- de afspraken die werden gemaakt en de vragen die werden gesteld op het overleg met de INEOS-top op 27 juli 2023, voor zover die betrekking hebben op de bevoegdheid Economie.

2.1. Principiële steuntoezegging

Eerst gaat de minister in op de principiële toezeggingen in het najaar van 2018. Daarbij werden, gelet op de competitie met Nederland, Duitsland en Frankrijk, grote inspanningen gedaan om de belangrijke investeringen naar de Antwerpse haven te halen. In het verleden werd vaak de kritiek gegeven dat de Vlaamse Regering dat onvoldoende deed. De minister verwijst ook naar de coördinatie van het dossier door toenmalige minister-president Geert Bourgeois en Flanders Investment & Trade.

De minister focust verder op het steunaanbod vanuit de bevoegdheid Economie. Centraal daarin stond de ondersteuning van de bankfinanciering voor de investering met een Gigarantwaarborg tot 500 miljoen euro. Daarnaast werd door VLAIO toen al inzage gegeven in het steuninstrumentarium dat in Vlaanderen ter beschikking is, met de strategische investeringssteun, de opleidingssteun en de ecologiesteun ten belope van een bedrag van 8 miljoen euro. Dat werd in het vooruitzicht gesteld en is vandaag nog niet aangesproken. Er werd ook verwezen naar de O&O-steun die mogelijk is en waar Vlaanderen heel sterk op inzet. Ook die mogelijke steun is in het vooruitzicht gesteld, alles volgens de geldende voorwaarden van de beschikbare instrumenten.

Een overheidswaarborg is een belangrijk instrument voor het binnenhalen van grote investeringsprojecten. Hij helpt die mogelijk te maken door een deel van het risico – maximaal 80 procent – te verplaatsen van het project of de onderneming naar de overheid. In sommige gevallen zal een bank immers maar een lening geven als die deels wordt afgedekt door een waarborg. Dat geldt voor grote projecten zoals Project One, maar ook voor vele andere projecten van kmo's. De Vlaamse Regering geeft jaarlijks zowat 300 miljoen euro uit aan waarborgen via de PMV-standaardwaarborgen. Voor grote waarborgen boven 1,5 miljoen euro is er sinds 2008 de specifieke waarborgvennootschap Gigarant. Dat is een rechtstreekse dochter van het Vlaamse Gewest, die operationeel door PMV wordt beheerd.

Het is belangrijk dat deze overheidsinstrumenten ingezet kunnen worden om investeringen mogelijk te maken en om grote, ambitieuze projecten te kunnen binnenhalen. Gigarant is ook ontworpen als een crisisinstrument, om bedrijven door een moeilijke periode te helpen, zoals de recente coronacrisis.

Gigarant werd door het Vlaams Parlement decretaal gemachtigd om tot 3 miljard euro aan waarborgen te verstrekken. Dossiers van meer dan 10 miljoen euro worden voorafgaandelijk goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Een bekend voorbeeld is de waarborg van meer dan 178 miljoen euro die gegeven is voor de overname van Volvo Cars.

Het is belangrijk om erop te wijzen dat in het kader van een waarborg geen subsidie wordt gegeven aan een onderneming. Er gaat dus geen geld van de belastingbetaler naar een bedrijf. Alleen wanneer de onderneming haar kredieten niet kan terugbetalen en de overige zekerheden niet volstaan, kunnen banken de overheidswaarborg opvragen. Tot nog toe kan Gigarant een positieve balans voorleggen, waarbij de inkomsten de uitgaven ruim overtreffen.

De minister geeft enkele cijfers mee die volgens hem aantonen dat het overheidsinstrument van de waarborgregeling een succesvol verhaal is voor investeringen in Vlaanderen. Sinds 2008 werden er 169 waarborgen verstrekt, die goed waren voor 4,6 miljard euro aan investeringen in Vlaanderen. Daarbij waren er dertien

dossiers waar het fout liep. Dat wil zeggen dat in die dossiers de waarborg werd aangesproken, en dat voor een totaalbedrag van 32 miljoen euro. Aan de andere kant heeft de waarborgregeling meer dan 70 miljoen euro aan inkomsten opgeleverd. Er moet immers altijd een marktconforme waarborgpremie betaald worden.

Op Europees vlak zijn er vaak zorgen over een gelijk speelveld als gevolg van een subsidiewedloop, maar met dit instrument wordt er geen Vlaams belastinggeld ingezet om subsidies uit te reiken. Er wordt wel in een waarborgregeling voorzien met een serieuze economische hefboom, die voor de belastingbetaler veel positiever is dan subsidies.

De minister begrijpt dat de vraag wordt gesteld of het nodig is om voor een bedrijf een waarborg te verlenen voor een bedrag van 500 miljoen euro. Als men kijkt naar het grote belang van het project voor de Vlaamse economie, de haven en de chemische cluster en voor de werkgelegenheid en de verankering daarvan op de lange termijn, dan is een dergelijk omvangrijk waarborgbedrag te verantwoorden. Het betreft de grootste investering in de chemische sector in heel Europa van de voorbije twintig jaar. De totale investering bedraagt ongeveer 5,5 miljard euro.

Dergelijke projecten worden in de regel gefinancierd via projectfinanciering en dat geldt ook voor Project One. Dat gebeurt op basis van een gevestigde reeks mondiale principes. De financiering van INEOS voldoet aan al die principes.

De totale projectfinanciering bedraagt 3,5 miljard euro en is verstrekt met vreemd vermogen, namelijk kapitaal dat is opgehaald bij 21 banken, drie exportkredietverzekeraars en Gigarant. Deze banken en de exportkredietverzekeraars hebben een uitgebreide ervaring met grootschalige projectfinanciering. De garantie van Gigarant van 500 miljoen euro is een zevende van de totale financiering, maar de tussenkomst van Gigarant in dit dossier is volgens de minister zeer nodig gebleken. De grootte van het investeringsproject zorgt ervoor dat overheidsinstanties, niet alleen Gigarant maar ook buitenlandse exportkredietverzekeraars, onontbeerlijk zijn om dergelijke projecten te doen slagen. De engagementen van de overheidsinstanties geven aan de banken het comfort dat de contractuele voorwaarden passend zijn voor dit type van financiering en dat maakt het syndiceringsproces veel efficiënter omdat minder banken betrokken moeten worden. Het voordeel voor de onderneming is dat zij op een snellere en efficiëntere manier de financiering kan verkrijgen.

De minister stelt dat het onderliggende risico sterk gemilderd wordt door de verstrekte zekerheden en de risicomilderende maatregelen in het dossier. Er werd tijdens de contractuele negotiaties heel nauwgezet stilgestaan bij alle mogelijke risico's: financieel, technisch, commercieel, op het vlak van milieu maar ook bij de vergunningsproblematiek. In de financieringsdocumentatie zit een uitgebreid pakket aan maatregelen die de financiers beschermen tegen bijvoorbeeld een situatie zoals die zich nu voordoet, waarbij de vergunning van het project werd vernietigd.

2.2. Formele beslissing over de waarborg

De minister gaat in op de formele beslissing over de waarborg. Na de definitieve keuze van INEOS om te investeren in Antwerpen en de opstart van het project waren er vanaf 2021 contacten vanuit het bedrijf en de financiële instellingen met Gigarant in functie van een mogelijke waarborg. Parallel aan de op 7 juni 2022 door de minister van Omgeving toegekende omgevingsvergunning werd een principieel dossier door Gigarant uitgewerkt met positieve adviezen van de raad van bestuur van 1 juni en 11 augustus 2022. Na een positief advies van de Inspectie van Financiën van 12 november 2022 en het begrotingsakkoord gaf de Vlaamse Regering op 15 november 2022 groen licht aan Gigarant om de waarborg verder te onderhandelen en te finaliseren. Op 20 januari 2023 bekrachtigde de Vlaamse

Regering die beslissing en werd ook de formele waarborgaanvraag goedgekeurd. Het voorstel betrof in essentie een waarborg van 500 miljoen euro op een gesyn-diceerd krediet van 800 miljoen euro. Dat krediet maakt deel uit van de bredere financieringsmix voor Project One.

De minister wijst op het belang van de voorwaarden die werden verbonden aan de toekenning van de waarborg. Een van de hoekstenen in het dossier is dat INEOS een garantie voor de volledige financiering heeft toegezegd waardoor de INEOS Group de uitstaande schulden zal moeten terugbetalen als het project niet succes-vol zou worden voltooid. Het is cruciaal dat INEOS zich daarvoor borg stelt. Die voltooiingsgarantie is gebruikelijk in dergelijke projectfinancieringen in de petro-chemische sector. De garantie van INEOS is onafhankelijk van enig vergunnings-resultaat. Als het project niet kan worden voltooid, zal INEOS verplicht zijn alle schulden terug te betalen. Deze afspraak is voor de minister belangrijk. INEOS heeft daarvoor ook de nodige voorzieningen moeten treffen. De fundamentele risicoanalyse betreft dus een corporate risico en geen projectrisico, waarbij de financiële sterkte van INEOS doorslaggevend is. De cijfers spreken volgens de mi-nister voor zich: het bedrijf heeft 33 productielocaties in zes landen, met een jaar-lijkse productiecapaciteit van 23 miljoen ton, in 2022 een EBITDA van meer dan 2,8 miljard euro en een rating van BB+.

Een andere cruciale voorwaarde is de betaling van de waarborgpremie. Om een beroep te kunnen doen op een waarborg verstrekt door Gigarant moet een markt-conforme premie betaald worden. De percentages daarvan waren al te lezen in de media, men kan dus op basis daarvan een berekening maken van de waarborg-premie. Het is volgens de minister belangrijk dat dat instrument marktconform werd ontwikkeld en werd afgetoetst bij de Europese Commissie. Er is dus gecheckt dat het zeker geen ongeoorloofde staatssteun zou zijn.

Zoals bij elke Gigarantwaarborg worden er in het dossier ook minimale tewerkstel-tingsvoorwaarden ingeschreven. Voor Project One zijn dat 250 vte's, maar in de praktijk wordt uitgegaan van meer jobs, gaande tot 450 directe arbeidsplaatsen. Indirect zou het gaan over vele duizenden jobs.

Verder benadrukt de minister dat Project One onderworpen is aan de vergunnings-voorwaarden zoals bepaald in de afgeleverde omgevingsvergunning. Daarin wer-den onder meer een aantal bijzondere voorwaarden opgenomen over het streven naar CO₂-reductie en de inzet van alternatieve hernieuwbare en klimaatneutrale grond- en brandstoffen. De in de omgevingsvergunning opgelegde vergunningsvoor-waarden zijn uiteraard van toepassing op de financieringsdocumentatie.

Ten slotte werden – en dat is volgens de minister bijzonder belangrijk – in de financieringsdocumentatie een aantal beschermingsmaatregelen opgenomen voor het geval dat die vergunning zou worden geschorst of geannuleerd, inclusief een passende remediëringsperiode, die nu dus van toepassing is. De remediëringspe-riode geeft INEOS de kans om eventueel remediërende maatregelen te nemen. Financiers kunnen op die manier niet onmiddellijk overgaan tot opzegging van de kredieten zodra de vergunning zou worden geschorst of geannuleerd.

In het uiterste geval dat er na de remediëringsperiode geen uitvoerbare vergun-ning kan worden afgeleverd aan Project One en er ook geen verder uitzicht is op een oplossing ten gronde, kunnen de kredieten door de banken worden opgezegd, en kunnen de banken zich, zoals al toegelicht, in eerste instantie beroepen op de garantie van INEOS Holding. Alleen als die niet of onvoldoende kan worden vol-daan, kan een beroep gedaan worden op de waarborg. Dat betekent dan de facto het faillissement van INEOS. De minister heeft verwezen naar de kracht en solva-biliteit van het bedrijf, daarom gaat hij niet van dat scenario uit.

Minister Jo Brouns bevestigt nog dat door de buitengewone omvang van de garantie en de impact ervan op de solvabiliteit van de vennootschap, de bestuurders van Gigarant vrijwaring hebben verkregen voor hun aansprakelijkheid. Maar dat wijzigt de eerder vernoemde contractuele afspraken uiteraard niet.

2.3. Overleg na vernietiging van de vergunning

Op het moment dat de financiering door alle partijen werd ondertekend, was de vergunning verleend en volledig van kracht. Op 20 juli 2023 werd de omgevingsvergunning vernietigd. Het bestaan van de lopende beroepsprocedures was bekend bij alle financiers en voorzien, waardoor de financiering nu is opgeschort maar niet beëindigd.

Voor de onder de projectfinanciering gewaarborgde kredieten betekent dat dat er momenteel geen verdere middelen kunnen worden opgenomen. Maar er werden wel middelen opgenomen die onder de waarborg vallen, aangezien de vergunning uitvoerbaar was en het beroep niet opschortend. De blootstelling voor Gigarant bedraagt op dit moment 75 miljoen euro. De kredietdocumentatie voorziet in een dergelijke situatie en biedt tijd om aan deze situatie te verhelpen. Dat is de remediëeringsperiode waarnaar al werd verwezen.

Op 27 juli vond een overleg plaats met Jim Ratcliffe, de CEO van INEOS. Minister Jo Brouns nam digitaal deel.

De belangrijkste bekommernis van elk bedrijf dat in Vlaanderen wil ondernemen, is natuurlijk het zo spoedig mogelijk verkrijgen van een vergunning. Maar er is ook gebleken dat in de tussentijd het project wordt geconfronteerd met een aantal liquiditeitsuitdagingen. De facturen bleven komen maar de kredieten kunnen niet meer worden opgenomen. Om aan de nodige liquiditeiten te geraken, zoekt de onderneming dus naar een overbruggingskrediet. Dat was het voorwerp van het gesprek. Daarbij is de vraag gesteld of de Vlaamse Regering bereid zou zijn om dit overbruggingskrediet – 400 miljoen euro – te waarborgen via Gigarant.

Het zou daarbij uitdrukkelijk niet gaan over een bijkomend waarborgbedrag maar over de inzet van het saldo. 119 miljoen euro van de 800 miljoen euro werd opgenomen waarvan 75 miljoen euro werd gewaarborgd. Er is dus nog een saldo. De banken moeten het overbruggingskrediet natuurlijk mee ondersteunen en het is aan Gigarant om daartoe te komen. Cruciaal is dat alle voorwaarden ten aanzien van de kredieten van toepassing blijven op dit eventuele overbruggingskrediet.

Er is in deze fase alleen gesproken over de hoofdlijnen. De Vlaamse Regering heeft zich bereid getoond om deze vraag ernstig te onderzoeken. Het is in een eerste fase evenwel aan de onderneming om banken bereid te vinden om de overbruggingsfinanciering te verstrekken. Het dossier zal dan ook moeten onderzocht worden door Gigarant en zijn raad van bestuur. Inmiddels heeft de minister dat laten dubbelchecken: er is na juridisch advies alvast gebleken dat er geen risico is op verboden staatssteun. Als er tot een overeenkomst kan worden gekomen, zal de Vlaamse Regering zich hierover moeten buigen en een beslissing moeten nemen.

3. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Minister-president *Jan Jambon* verwijst naar de vernietiging van de vergunning voor Project One van INEOS in Antwerpen door de Raad voor Vergunningsbetwistingen, die op 20 juli 2023 werd bekendgemaakt. Dit nieuws is als een mokerslag binnengekomen. Dit project is immers niet zomaar een project van een bedrijf zoals er zoveel zijn. Integendeel, het is het grootste, meest vernieuwende en meest

duurzame investeringsproject in de chemiesector in heel Europa van de afgelopen jaren. Het behelst de bouw van de meest energie-efficiënte en grondstofzuinige ethaankraker in Europa met de allerlaagste koolstofemissies. Verschillende Europese landen hoopten die belangrijke investering binnen te halen, maar in de periode 2018-2019 is de vorige Vlaamse Regering onder de begeleiding van Flanders Investment & Trade en met de medewerking van vele Vlaamse actoren, zoals de haven van Antwerpen, erin geslaagd om ze naar Vlaanderen te halen.

3.1. Belang petrochemiesector

De minister-president wijst op het belang van de petrochemiesector voor de Vlaamse en de Belgische economie. Na Houston in de VS herbergt Vlaanderen de grootste petrochemische cluster ter wereld. Dat is cruciaal voor zijn economische welvaart, voor groei en jobs en voor investeringen in O&O maar vooral ook cruciaal voor de nagestreefde strategische onafhankelijkheid in Europa.

De uitdaging om de energie-intensieve industrie klimaatvriendelijker te maken, is voor Vlaanderen en Europa heel groot. De visie van zowel de vorige als de huidige Vlaamse Regering en van de Europese Commissie is dat het cruciaal is dat de industrie in Europa behouden blijft en het liefst nog versterkt wordt, vooral met het oog op de belangrijke open strategische autonomie, maar dat de industrie intussen ook wel moet verduurzaamd worden en op termijn moet evolueren naar maximale klimaatneutraliteit.

3.2. Overleg van 27 juli 2023

Op 27 juli 2023 vond in het Havenhuis in Antwerpen een ontmoeting plaats met de CEO van INEOS, sir Jim Ratcliffe, de projectmanager voor Project One, John McNally, en public affairs manager van INEOS, Nathalie Meert. De Vlaamse delegatie bestond uit minister-president Jan Jambon, de viceminister-presidenten Bart Somers en Ben Weyts, minister Jo Brouns, die online deelnam aan de meeting, kabinetschef Raf Suys ter vervanging van viceminister-president Hilde Crevits, die met vakantie in het buitenland was, en de kabinetschef van de minister-president, Jeroen Overmeer. Voor de stad Antwerpen en de Port of Antwerp-Bruges waren burgemeester Bart De Wever en havenscheper Annick De Ridder aanwezig, samen met twee havenmedewerkers. De haven-CEO Jacques Vandermeiren nam online deel aan de meeting. Vanuit de Federale Regering namen premier Alexander De Croo en vicepremier en minister van Financiën Vincent Van Peteghem online deel aan de meeting.

De bedoeling van de uitgebreide delegatie was om te tonen hoe belangrijk de investering is voor Vlaanderen, hoe groot het politieke draagvlak is voor dit project en dat op alle beleidsniveaus – lokaal, Vlaams en federaal –, en om te tonen dat alle regeringspartijen vastberaden zijn om samen naar oplossingen te zoeken. Dat was op zich de belangrijkste boodschap die de delegatie die dag aan de CEO van INEOS heeft overgebracht. Wanneer de eigenaar van een bedrijf als INEOS een investering van 5,5 miljard euro aan het uitvoeren is en plots zijn vergunning vernietigd ziet, wil hij er zich uiteraard minstens van vergewissen dat zijn investeringsproject nog over het nodige draagvlak beschikt. Volgens de minister-president is dat signaal duidelijk gegeven en hij maakt van de gelegenheid gebruik om elke politieke verantwoordelijke die aan dit overleg deelgenomen heeft te bedanken om hiervoor de nodige tijd vrij te maken.

De minister-president weerlegt de commentaren die beweren dat dat de rode loper uitrollen is. Dat heeft te maken met respect voor wie een dergelijk belangrijk investeringsproject op het getouw zet, met alle risico's die er duidelijk bij komen kijken. Hij is ervan overtuigd dat veel CEO's van Vlaamse en internationale bedrijven kunnen getuigen dat hij als Vlaams minister-president en als minister bevoegd

voor het aantrekken van internationale investeringen altijd klaarstaat om met hen in gesprek te gaan als zij in Vlaanderen willen investeren. Hij beschouwt dat als zijn plicht en doet dat met veel plezier en heus niet alleen als het over INEOS gaat.

Naast het respect voor het bedrijf gaat het ook om verantwoordelijkheidszin ten aanzien van de Vlaamse economie en de Vlaamse tewerkstelling. Het is de plicht van verantwoordelijke beleidsmensen om er alles aan te doen om een dergelijk gigantisch en belangrijk investeringsproject tot een goed einde te brengen, met respect voor de regelgevende procedures en de budgettaire context.

3.3. Inhoud van het overleg

In de vergadering met CEO Jim Ratcliffe is eerst en vooral het arrest van de Raad van Vergunningsbetwistingen besproken en ieders analyse daarvan. Volgens de minister-president kunnen juristen allerlei analyses te berde brengen, maar aan Jim Ratcliffe heeft hij zijn eigen dubbele politieke conclusie meegegeven.

Enerzijds is er een taak weggelegd voor INEOS zelf, met name de opmaak van een nieuwe passende beoordeling, die de verantwoordelijkheid is van het bedrijf en waar het grondig aan zal moeten werken. Voor de verdere stappen in dit project kreeg het bedrijf de intensieve begeleiding van de VIP-cel van het Departement Omgeving aangeboden, wat bij dit soort strategische projecten vaker gebeurt. In opdracht van Minister Zuhal Demir heeft het Departement Omgeving een taskforce ingeschakeld en die is de voorbije weken aan de slag gegaan.

Anderzijds moet Vlaanderen versneld verder werk maken van een decretaal kader voor het stikstofbeleid. Het kader dat werd vastgelegd in het akkoord van 10 maart 2023 over de Programmatische Aanpak Stikstof, werd passend beoordeeld in een onderzoek dat ook de invloed van die PAS op de Nederlandse natuurgebieden onderzocht. Een decretaal kader dat daarop gebaseerd is, leidt dus tot meer rechtszekerheid voor toekomstige vergunningen.

Iedereen is het er volgens de minister-president over eens dat die rechtszekerheid er zo snel mogelijk moet komen: een duidelijk regelgevend kader voor het verkrijgen van vergunningen, zowel voor de landbouwsector als voor de energie-intensieve industrie, de grote infrastructuurprojecten en dus voor de hele Vlaamse economie. Over de weg ernaartoe kan men van mening verschillen, maar over het doel is er overeenstemming. Nadat eind juli 2023 in het Vlaams Parlement een initiatief werd genomen, is het nu wachten op het advies van de Raad van State over dat voorstel van decreet.

Tot slot vroeg INEOS om samen te zoeken naar oplossingen voor de overbruggingsfinanciering. Het bedrijf heeft op de site al allerlei investeringsuitgaven gedaan. De vernietiging van de vergunning heeft dan ook een zeer zware impact, zeker voor de komende maanden en zolang er geen nieuwe vergunning is. Ondertussen zoekt INEOS naar een overbruggingskrediet en wordt er bekeken hoe Vlaamse waarborginstrumenten, zoals al toegelicht door minister Jo Brouns, een helpende hand kunnen bieden en de kostprijs van die overbruggingsfinanciering kunnen beperken.

De minister-president vraagt aan de leden van de commissie om ernstig te blijven tijdens publieke debatten over deze waarborgregeling. Zo gaat het over waarborgen ten aanzien van kredieten die door banken aan het bedrijf verstrekt worden en niet over subsidies, leningen of kapitaalparticipaties. Men moet niet het beeld creëren dat Vlaanderen cashbedragen aan een bedrijf uitdeelt of dat er allerlei financiële risico's worden genomen waarvoor er geen enkele dekking is. Hij wil het belang en de waarde van deze waarborgen niet minimaliseren maar alles moet wel correct worden uitgelegd zodat er geen foute percepties ontstaan. Zodra de gesprekken tussen

Gigant, PMV, de bankensector en INEOS tot een resultaat leiden, zal de Vlaamse Regering zich over de voorstellen buigen en zo spoedig mogelijk een beslissing nemen. Het verhaal wordt dus vervolgd.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Volgens *Maurits Vande Reyde* gaat het om een belangrijke discussie. Hij vindt deze vervroegde samenkomst van de commissie een goede zaak en juicht toe dat er transparantie wordt geboden over welke nieuwe regeling in de maak is, vooraleer er een beslissing door Gigant wordt genomen en die door de Vlaamse Regering wordt bekrachtigd. Die transparantie heeft het lid gevraagd nadat de vergunning werd vernietigd.

Het lid wijst de oppositie erop dat de waarborg al in januari 2023 in de commissie werd besproken. Hij vroeg toen alle informatie op en stelde vast dat het over een goed onderbouwd dossier met een gedegen risicoanalyse gaat.

De essentiële vragen zijn: welke nieuwe regeling is er in de maak, welke engagementen worden in het vooruitzicht gesteld, loopt de Vlaamse belastingbetaler risico en hoe kan dat worden beperkt? Het gaat niet over een vervuilende plasticfabriek maar over een project dat uniek is in de wereld en inzetbaar voor de groeiende groene economie in Vlaanderen, voor jobcreatie en het behoud van de chemische industrie in Vlaanderen. Een ander standpunt is zeker legitiem, maar beweren dat ethyleen niet nodig is, is voor het lid hallucinant. Het wordt gebruikt in vele dagelijkse producten, voor hernieuwbare energie, in de bouw en in de zorgsector. Wie stelt dat het overbodig is, promoot de degrowthstrategie van collectieve verarming.

De bewering dat geld wordt afgenomen van de kinderopvang en de zorg noemt het lid onzin. Het gaat niet over een subsidie maar over een waarborg voor INEOS, een risicodekking voor een deel van de lening. De waarborg bedraagt 62,5 procent, op 800 miljoen euro gaat dat over 500 miljoen euro. Dat geld wordt niet van een ander domein afgenomen. Het gaat maar om een deel van de projectkosten en het hele risico ligt niet bij de Vlaamse belastingbetaler.

Het parlementslid waardeert de sense of urgency om snel dit debat te houden want blijkbaar was het parlement niet van alle engagementen op de hoogte. Daarom heeft hij nog een aantal vragen, onder meer over de huidige waarborg.

De minister zegt dat er van de door Gigant gewaarborgde leningcapaciteit al 119 miljoen euro is opgenomen. Met het dekkingspercentage van de waarborg, 62,5 procent, komt dat op ongeveer 75 miljoen euro. Is dat de exposure die momenteel rust bij de Vlaamse overheid? Klopt het dat die waarborg niet kan worden uitgewonnen terwijl de vergunningsprocedure loopt en er geen definitieve vergunning is? Er staat immers een DSU-clausule in de huidige waarborgregeling. Natuurlijk blijft INEOS in eerste instantie verantwoordelijk om de lening af te betalen. Maar als INEOS dat om een of andere reden niet kan doen, is die 75 miljoen euro belastinggeld dan op dit moment al inzetbaar? Als er in het worstcasescenario geen vergunning verleend wordt, wat gebeurt er dan met die 75 miljoen euro?

Maurits Vande Reyde heeft begrepen dat de nieuwe regeling nog in de maak is en dat er al een aantal punten besproken zijn met INEOS en de banken, maar dat er nog niets op papier staat en dat er ook nog geen leningen zijn toegekend. Minister Jo Brouns spreekt over het overdragen van de marge van de huidige waarborg van 500 miljoen euro. Dat lijkt technisch erg moeilijk. Volgens het lid moet daarvoor

een nieuw dossier opgemaakt worden bij Gigarant en moet er een nieuwe waarborg komen, omdat men de marge van de ene waarborg niet zomaar kan inzetten voor de andere. Het gaat over een nieuwe waarborg.

Er werd ook gezegd dat men het volledige risico niet wil verhogen. Er is op de huidige waarborg al 75 miljoen euro geactiveerd. Als wordt uitgegaan van eenzelfde dekkingspercentage op een overbruggingskrediet van 400 miljoen euro, komt dat neer op een bijkomende waarborg van 250 miljoen euro voor het overbruggingskrediet, dus in totaal 325 miljoen euro voor de oude en de huidige waarborg samen. Klopt dat en is dat het volledige huidige risico? Of kan het dekkingspercentage voor die nieuwe waarborg verschillen van dat van de vorige? Dat is heel belangrijk want het geeft het risico weer dat de Vlaamse belastingbetaler loopt bij het nieuwe krediet. Het lid vindt het legitiem dat er wordt ingegrepen en dat er een overbruggingskrediet komt – dat is een zaak van INEOS en de banken – en dat de Vlaamse overheid de marge op de vorige waarborg inzet zodat die overbruggingsperiode mogelijk is. Over welke bedragen gaat het dan precies?

Maurits Vande Reyde heeft nog een bijkomende vraag over de verhouding tussen het eigen en het vreemd vermogen. Dat is een belangrijk element in de oorspronkelijke waarborg, waarbij de afspraak gemaakt werd dat INEOS 65 procent vreemd vermogen schulden kan aangaan en 35 procent uit eigen middelen betaalt. Wordt dezelfde verhouding aangehouden bij het overbruggingskrediet? Die verhouding toont aan welk risico de Vlaamse overheid wil nemen op het overbruggingskrediet.

Cruciaal is dan de vraag: als er uiteindelijk wel een vergunning komt, blijft de huidige waarborg van 500 miljoen euro dan nog lopen? Want dan moet Vlaanderen uiteraard ook voor het resterende deel van de huidige waarborg zijn engagementen nakomen – met name niet alleen de 75 miljoen euro maar ook het restant van 425 miljoen euro van de huidige waarborg. En dan verhoogt het risico uiteraard wel.

In het worstcasescenario dat er geen vergunning komt, blijft INEOS verantwoordelijk voor de afbetaling aan de banken. Minister Jo Brouns zegt er zeker van te zijn dat INEOS daarvoor voldoende middelen heeft, maar hij heeft daarbij geen cijfers vermeld – die maken deel uit van de bedrijfsvoering. Maar kan men op dit moment met grote zekerheid zeggen dat, als de vergunning er uiteindelijk niet komt, de kosten die gedragen moeten worden door INEOS niet terecht komen op de kap van de Vlaamse belastingbetaler? In de vorige situatie werd dat goed onderzocht, maar is dat nog steeds het uitgangspunt in de nieuwe situatie? Nu zijn er voor INEOS niet alleen de verzonken kosten. Als er geen vergunning wordt gegeven, moet het bedrijf ook de kosten van de overbruggingsperiode dekken. Werd dat risico voldoende onderzocht?

Het lid vraagt over welke periode het overbruggingskrediet loopt. In de pers las hij dat de vergunningsperiode ongeveer vier maanden zou duren, maar dat lijkt erg kort. Er zal allicht ook rekening gehouden zijn met een langere periode. Het lijkt het lid essentieel om die overbruggingsperiode goed vast te stellen om het risico van de waarborgregeling niet te onderschatten.

Maurits Vande Reyde eindigt met het benadrukken van de internationale context. Overall wordt er met subsidies gegooid naar bedrijven om industrie te behouden. De Verenigde Staten hebben de Inflation Reduction Act met een budget van meer dan 400 miljard dollar. In Frankrijk en Duitsland worden harde subsidies gegeven om industrie te behouden. In Vlaanderen wordt gekozen voor een waarborgsysteem, wat de voorkeur van het lid geniet, boven het uitdelen van subsidies die een hele economie kunnen ontwrichten. Een waarborg is niet zonder risico en dat risico moet goed onderzocht worden. Hij apprecieert dat men in Vlaanderen niet meedoet aan de internationale wedloop naar oversubsidiëring.

Tussenkomst van Jos D'Haese

Jos D'Haese komt terug op de kwestie van de transparantie. Minister Jo Brouns heeft gezegd dat hij alles vrijgegeven heeft wat kan maar dat hij beperkt wordt door een NDA. Maar ook het grootste deel van het besluit van de Vlaamse Regering over de vrijwaring van de bestuurders van Gigarant werd zwartgemaakt. Dat gaat niet over een bedrijfsgeheim van INEOS maar over een politieke beslissing van de Vlaamse Regering over Gigarant en over de juridische verantwoordelijkheden als er iets misloopt. De vraag is niet alleen wat de regering in dat document te verbergen heeft, maar ook in alle andere documenten met zwarte balken. De parlementsleden mogen die niet volledig inkijken, zelfs niet onder voorwaarde van vertrouwelijkheid. Als dat de maximale transparantie is, zegt dat veel over de visie van de Vlaamse Regering. Het lid zegt al sinds 2021 op het INEOS-dossier te werken en telkens te moeten vaststellen dat alles achter een groot mistgordijn blijft hangen.

De chemische sector zit in België en Europa in de problemen. De Duitse chemie krijgt zware klappen en er is de sterke internationale concurrentie. De oorzaak van het probleem ligt volgens het lid bij de hoge energieprijzen. Die zetten de sector onder druk en maken dat heel wat installaties vandaag nog steeds niet draaien.

De PVDA vindt het belangrijk om te investeren in duurzame en klimaatvriendelijke chemie, ook in Antwerpen. De sector mag niet slinken, maar moet vooruitgaan en verduurzamen. Het lid vindt het dan ook onbegrijpelijk dat de Vlaamse Regering daar zo lichtzinnig mee omgaat. INEOS dient een slechte vergunningsaanvraag in, minister Zuhair Demir levert 'routineus broddelwerk' af bij die vergunning, en als het misloopt wordt er een waarborg gegeven waar de Vlamingen garant voor staan.

In plaats van de oorzaken aan te pakken, een duurzaam industrieel beleid te voeren en iets te doen aan de hoge energieprijzen, worden er honderden miljoenen euro's belastinggeld in de schaal gelegd voor een bedrijf dat 3,5 miljard euro winst maakt en geen enkel liquiditeitsprobleem kent. De rijkste man van het Verenigd Koninkrijk is de CEO van INEOS, maar toch moet Vlaanderen daar om een of andere reden garant voor staan.

De PVDA wil de industrie verder ontwikkelen, wil dat er nieuwe bedrijven komen in de haven van Antwerpen en wil een industrie met een toekomst op lange termijn, die duurzame producten maakt en die jobs garandeert. Dit is niet de manier waarop Vlaanderen daar zal geraken, besluit *Jos D'Haese*.

Jos D'Haese gaat in op het proces tot vandaag. In 2019 werd een MOU ondertekend tussen een aantal vooraanstaanden uit de Antwerpse en Vlaamse politiek en de top van INEOS. Volgens het lid is het een goed bewaard geheim wat daar werd afgesproken. Er is geen sprake van openbaarheid van bestuur of parlementair informatierecht of informatierecht in de Antwerpse gemeenteraad. Toen daarover vragen werden gesteld, zei toenmalig minister Hilde Crevits dat er geen aanvragen waren gebeurd. Maar toen minister Jo Brouns net minister was van Economie heeft hij zich in juli 2022 versproken. De minister zei toen dat er een aanvraag was ingediend voor een waarborg bij Gigarant. Voor de eerste keer in de Vlaamse politiek bevestigde iemand dat er een aanvraag was. Maar niemand wist van iets, niet bij Gigarant, niet bij de stad Antwerpen en niet bij FIT. Op 1 september 2022 zei men bij Gigarant dat het enige document dat zij over INEOS Project One hadden een vertrouwelijkheidsovereenkomst was. Over een aanvraag van INEOS voor Project One was er niets bekend.

Het lid is geschrokken van de documenten die dateren van voor 1 september 2022 en die hij nu heeft kunnen inkijken. Het gaat om vier pagina's notulen van de raad van bestuur van Gigarant van 1 juni 2022 over Project One. Die pagina's zijn

gecensureerd. Het dossier erbij telt negentig pagina's die zijn zwartgemaakt. Op 11 augustus 2022 was er een nieuwe vergadering, met een nieuw verslag, ook met zwarte balken. Op 1 september 2022 zei men bij Gigarant dat ze niets hadden, alleen een vertrouwelijkheidsclausule. Maar Gigarant valt onder de verantwoordelijkheid van minister Jo Brouns. Wie zegt dat er geen documenten zijn wanneer er stapels verslagen, rapporten, memo's en dossiers in de kasten liggen, liegt. De minister belooft de transparantie maar achteraf blijkt dat men het parlement heeft voorgelogen.

Op 15 november 2022 heeft de Vlaamse Regering vertrouwelijk beslist een waarborg van een half miljard euro te verlenen, en dat terwijl er op dat moment nog geen aanvraag was. Die aanvraag werd pas in januari 2023 ingediend. Het lid noemt dat achterkamerpolitiek. Alles wordt bedisseld met documenten die niemand kan inkijken en in vergaderingen waarvan niemand de verslagen krijgt. Het wordt geregeld zonder transparantie, zonder parlementaire controle. Men liegt zelfs tegen het parlement wanneer daarover vragen worden gesteld.

Daarna werd de door minister Zuhail Demir afgeleverde vergunning vernietigd. Dan zou het lid toch verwachten dat er een omslag komt in de manier waarop dit dossier wordt aangepakt en dat er zou worden gezorgd voor openheid en transparantie. Maar in het Havenhuis in Antwerpen komt de top van de Belgische en Vlaamse politiek samen voor een persoonlijk onderhoud met de CEO. Dat de Vlaamse Regering respect heeft voor grote multinationals, verbaast Jos D'Haese niet. Hij vraagt wel wanneer dat respect er zal zijn voor de landbouwers, voor de kinderopvang en de zorgsector. Wanneer zullen zij op dat soort overleg en dat soort garanties kunnen rekenen?

Jos D'Haese vraagt welke afspraken de regering in het overleg van einde juli 2023 al heeft gemaakt met INEOS. Wat is er op papier gezet? Zullen de commissieleden die documenten te zien krijgen?

Het lid heeft ook vragen over het overbruggingskrediet voor INEOS. Minister Jo Brouns stelde dat het saldo van de voorziene waarborg voor het overbruggingskrediet zou worden gebruikt. Maar wat gebeurt er als het project dan toch van start gaat? Is er dan een nieuwe waarborg nodig voor de resterende investeringen? Zal dit dossier publiek worden gemaakt? Krijgt het Vlaams Parlement inzage waarom en op welke manier de Vlaamse overheid instaat voor een investeringswaarborg van 500 miljoen euro?

De bestuurders van Gigarant zijn door de Vlaamse Regering gevrijwaard van bestuurdersaansprakelijkheid voor het toekennen van de waarborg. Dat is opvallend. Is dat een gebruikelijke praktijk? In hoeveel dossiers zijn de bestuurders van Gigarant al gevrijwaard geweest van aansprakelijkheid? Waarom heeft men die beslissing genomen?

Jos D'Haese wil ook weten welke maatregelen er genomen zijn ter bescherming van de Vlaamse belastingbetaler. Minister Jo Brouns zegt dat er nauwelijks risico's aan de investering verbonden zijn, maar waarom is INEOS er dan zo op gebrand om een financieringswaarborg te krijgen? Kan het wel dat een investeringsgarantie voor een overbruggingskrediet wordt ingezet, aangezien dat een ander soort krediet is dan een investeringskrediet voor een fabriek.

Tussenkomen van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege stelt dat, sinds de vernietiging van de vergunning voor Project One door de Raad voor Vergunningsbetwistingen in juli 2023, de Groenfractie vraagt om het Vlaams Parlement samen te roepen voor uitleg over deze zaak en om te discussiëren over mogelijke oplossingen. Zowel de vraag om het parlement

samen te roepen als de vraag om documenten te kunnen inkijken werd afgewezen. Kort voor de vergadering werden wel documenten met zwarte balken vrijgegeven. Alle vragen van de Vlaamse parlementsleden om inspraak, inzage of discussie worden afgewezen.

Het lid uit scherpe kritiek op het juridische werk van de Vlaamse Regering. De Raad voor Vergunningsbetwistingen vernietigde de vergunning voor Project One, een van de paradepaardjes van de Vlaamse Regering. Voor dat project werden al heel wat toegevingen gedaan en samenwerkingsverbanden opgericht, onder andere een regeling met het havenbedrijf om een kade met een kostprijs van 75 miljoen euro te bouwen. Als alle overheden in het Antwerpse dit project zo graag willen, dan zou men verwachten dat er zeer zorgvuldig mee wordt omgegaan, onder andere met het verlenen van vergunningen. Maar er werd volgens het lid geen juridisch onbetwistbare vergunning afgeleverd maar wel achteloos broddelwerk. Dat heeft geleid tot paniek, want de Vlaamse Regering en INEOS hadden niet verwacht dat de vergunning zou worden vernietigd.

Volgens Mieke Schauvliege blijkt uit de documenten die ze wel kon inzien dat ook Gigarant niet had verwacht dat de vergunning zou worden vernietigd. Er kwam dus spoedoverleg met INEOS en met CEO Jim Ratcliffe. Dat gebeurde in achterkamers, zonder verslag en zonder toelichting aan het parlement. Er werden afspraken gemaakt over de waarborg en over de vergunning. Het is niet duidelijk of de informatie die daarover doorsijpelt correct is, aangezien het parlement geen inzage krijgt.

Cruciaal is voor het lid dat het gaat over een project dat de Vlaamse industrie nog voor minstens vijftig jaar aan de sonde van de fossiele grondstoffen zal hangen, terwijl er eigenlijk moet worden ingezet op circulaire economie en op economische transitie. De kraker produceert ethyleen, dat nodig is voor het produceren van kunststoffen. Maar er is geen informatie over hoeveel polyethyleen en hoeveel ethyleendichloride er zal worden geproduceerd. Dat zijn grondstoffen voor wegwerpplastic. Over die verdeling krijgt het parlement geen informatie. Ook staat in de waarborg en in de vergunning geen enkele voorwaarde die bepaalt dat het geproduceerde ethyleen alleen mag worden gebruikt voor kunststoffen die niet uit gerecycleerd plastic kunnen worden geproduceerd. INEOS zal dus beslissen hoe de verdeling zal zijn en of de stof die geproduceerd wordt met de kraker zal worden ingezet voor kunststoffen waarvoor geen recyclagemateriaal kan worden gebruikt, dan wel of ze het gebruiken voor wegwerpplastic en om de concurrentie aan te gaan met de circulaire economie. Daardoor zal het project niet leiden tot de zo noodzakelijke transitie en voor de volgende vijftig jaar voor een blokkering zorgen. Voor Groen is het nodig dat de voorwaarden om de klimaattransitie echt te maken, gegarandeerd zijn. Mieke Schauvliege wil van minister Jo Brouns vernemen waar ze die voorwaarden kan vinden. Alleen daarmee kan Groen worden overtuigd van de eventuele noodzaak van de kraker.

Nog nooit was de omvang van een verleende waarborg zo hoog. De bestuurders van Gigarant hebben gevraagd om hun bestuurlijke aansprakelijkheid te vrijwaren en ze hebben dat ook verkregen. Het feit dat bestuurders, van wie mag worden aangenomen dat ze weten waarmee ze bezig zijn, dat vragen en vlot verkrijgen, terwijl er weinig uitleg over wordt gegeven, doet voor Groen wel wat rode lichten knippen.

Het gaat over de grootste waarborg die ooit verleend is door Gigarant en de vraag is of die eigenlijk wel nodig was. Ook de Inspectie van Financiën, die advies gaf bij de aanvraag, stelt zich de vraag in welke mate het nodig is dat INEOS die garantie krijgt. IF zegt weliswaar dat het rechtstreekse financiële engagement van de overheid vooral de initiatiefnemer meer comfort zal geven. De vraag is dan waarom de Vlaamse Regering een dergelijke inspanning doet voor een bedrijf dat eigenlijk het

kapitaal heeft en het risico zelf kan dragen, en bovendien een bedrijf dat een risico zal vormen om echt naar een circulaire economie te gaan.

Het ergste in dit dossier is voor het lid dat dat bedieningspolitiek van de bovenste plank is. De Vlaamse Regering en zeker de N-VA in Antwerpen dansen naar de pijpen van INEOS. Wanneer het Antwerpse stadsbestuur roept, plooiën het Havenbedrijf en de Vlaamse Regering. Er wordt achteloos een vergunning verleend met veel risico's, omdat de Vlaamse Regering zo zeker is van haar stuk. Wanneer die vergunning wordt vernietigd, vraagt INEOS een overleg, de ministers komen terug uit vakantie en er worden juristen ingeschakeld om alles zo snel mogelijk in orde te krijgen. In de pers circuleert het bericht dat er binnen de vier maanden een vergunning komt, terwijl de landbouwers al drie jaar wachten op een regeling voor stikstof. De regering slaagt er immers niet in om een decreet te maken dat heel veel andere ondernemers in Vlaanderen nodig hebben. Het bedrijf INEOS wordt wel op zijn wenken bediend.

De Groenfractie heeft al meermaals gevraagd om meer transparantie. Er kwam telkens nauwelijks een antwoord op, hoewel de gegevens wel ter beschikking zijn en ze essentieel zijn om een degelijke beslissing over nemen.

Dat er na het overleg met INEOS geen beloftes gedaan zijn over de waarborg kan het lid moeilijk geloven. Wat heeft de minister-president beloofd om verder te onderzoeken en welke voorwaarden werden er gesteld? Werden er ook voorwaarden gesteld over waarvoor het geproduceerde ethyleen zal worden ingezet? Heeft de Vlaamse Regering duidelijk gemaakt dat dat niet gebruikt mag worden voor het produceren van wegwerpplastic, zodat er geen concurrentie is met gerecycleerd plastic?

Buiten de technisch-financiële voorwaarden kan men in de ter beschikking gestelde documenten alleen lezen dat men een garantie wil dat er 250 vte's tewerkgesteld worden in de nieuwe INEOS-vestiging. Vindt de minister-president die 250 vte's in verhouding met alle inspanningen die de Vlaamse Regering daarvoor doet, inclusief het verlenen van de waarborg?

In de documenten die de leden konden inkijken, wordt duidelijk aangegeven dat de waarborg maar verleend kan worden als de vergunning definitief en uitvoerbaar is. De vergunning is nu vernietigd. Blijft die voorwaarde die tot twee keer toe is gesteld, nog gelden?

Minister Jo Brouns geeft aan dat aan Gigarant gevraagd is om een overbruggingskrediet bij de banken los te weken. Zal die vraag worden onderworpen aan een financieel-juridische risicoanalyse? Wat is de link met de omgevingsvergunning?

Mieke Schauvliege vraagt of het gebruikelijk is dat de aansprakelijkheid van de bestuurders van Gigarant wordt gevrijwaard. Welke maatregelen zijn er genomen om ervoor te zorgen dat, ondanks de vrijwaring en de waarborgvoorwaarden, de financiële belangen van de Vlaamse belastingbetaler en de Vlaamse Regering voldoende worden beschermd?

De minister-president gaf aan dat INEOS een nieuwe passende beoordeling maakt. Een passende beoordeling vraagt een openbaar onderzoek. De termijn van vier maanden die circuleert in de pers en die door verschillende woordvoerders naar voren is gebracht, maakt volgens het lid een passende beoordeling en een openbaar onderzoek onmogelijk. Komt er een openbaar onderzoek? Wordt de termijn van vier maanden aangehouden of is er geen bindende termijn afgesproken? Is er een relatie tussen de vergunning en het voorstel van stikstofdecreet? Is er een timing afgesproken met INEOS?

INEOS is ondanks een nog aanvechtbare vergunning begonnen met de bouw van de ethaankraker en heeft daarmee een risico genomen. Is de minister-president het ermee eens dat de Vlaamse Regering de kosten en het risico gekoppeld aan die bouw niet kan dragen? Hoe garandeert hij dat de Vlaamse Regering daar op geen enkele wijze kan toe worden overgehaald?

De vergunning is gesneuveld door de stikstofdepositie op het natuurgebied de Brabantse Wal, en dat is niet de eerste. Er zijn precedentes en Vlaanderen was dus gewaarschuwd. In de provincie Noord-Brabant is een vergunningsstop afgekondigd in maart 2023. Als de provincie zelf geen vergunning aflevert, wegens stikstofdepositie en aantasting van een natuurgebied, is het logisch dat ze ook naar haar grensgebieden kijkt. Is er overleg geweest met Nederland, met de provincie Noord-Brabant? Hoe zal daarmee worden omgegaan? Welke stappen worden ondernomen om ervoor te zorgen dat de Vlaamse stikstofdepositie dat Nederlandse kwetsbare gebied niet verder bedreigt? Welke concrete maatregelen zullen worden genomen?

Mieke Schauvliege vraagt zich ten slotte af hoe de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse Regering over het INEOS-dossier en het voorstel van stikstofdecreet eruit ziet. Wordt dat een bevoegdheid van de minister-president of blijft het stikstofdossier bij minister Zuhair Demir? Zijn daar afspraken over gemaakt?

Tussenkomen van Thijs Verbeurgt

Voor *Thijs Verbeurgt* en de Vooruitfractie is de centrale vraag wat de impact van de vernietiging van de vergunning op de waarborgregeling zal zijn. Is Vlaanderen nog in staat is om aan ondernemers en burgers rechtszekerheid te bieden op een transparante en uniforme manier, ongeacht de grootte van het bedrijf? Biedt de Vlaamse Regering de zekerheid die ze aan INEOS wil bieden ook aan kmo's? Is ze in staat om een objectief beleid te voeren in het belang van de gezondheid van haar inwoners en de natuur?

De minister-president maakte in zijn toelichting een politieke analyse van de vernietiging van de vergunning. Hij stelt dat het bedrijf een nieuwe passende beoordeling moet maken en er versneld werk moet worden gemaakt van een decretaal kader. Volgens het lid verschilt die analyse van die van minister Jo Brouns, die in de krant stelde dat "een lid van de regering" haar werk niet goed gedaan zou hebben. Hij vraagt of minister-president die analyse deelt en of minister Jo Brouns daarbij blijft.

Een tweede vraag gaat over het overleg van 27 juli 2023. De minister-president ziet het terecht als zijn taak om een aanspreekpunt te zijn voor wie in Vlaanderen wil investeren. Maar INEOS wil niet alleen investeren in Vlaanderen maar moet ook een vergunning krijgen van de Vlaamse Regering. Heeft minister Jan Jambon ook al een politiek overleg gehouden met andere bedrijven die een vergunning hadden aangevraagd en die vernietigd zagen? Aan de waarborg waren essentiële voorwaarden verbonden, zoals het afleveren van een definitieve omgevingsvergunning. Die voorwaarde is er gekomen om te voorkomen dat de Vlaamse Regering zowel rechter als partij zou zijn, waarbij ze gedwongen zou worden om een omgevingsvergunning toe te staan om eigen financiële risico's te vermijden. Die twee procedures moesten worden gescheiden door een Chinese muur. De waarborgregeling kon maar mits de omgevingsvergunning definitief werd verworven. Dat wordt aangegeven in de documenten die ter inzage lagen.

Na het overleg met de CEO van INEOS, waarbij het lid zich afvraagt op wiens vraag dat er gekomen is, dreigt die Chinese muur te worden doorbroken omdat de Vlaamse Regering zal helpen met een waarborg voor het overbruggingskrediet. Dan is de vraag of de voorwaarde voor de omgevingsvergunning die gesteld werd bij de eerdere waarborgregeling niet meer van toepassing is.

Uit de documenten die ter inzage liggen, blijkt dat het vermijden van druk op de omgevingsvergunning een belangrijk element is geweest tijdens de besprekingen. Uit een voetnoot blijkt dat er zelfs een juridische analyse is gemaakt van de impact van de handhaving van de omgevingsvergunning op mogelijke financiële implicaties voor het Vlaamse Gewest. Dergelijke juridische analyses zijn essentieel om te weten of de Vlaamse Regering de omgevingsvergunning in alle objectiviteit kan toekennen. Het is belangrijk dat een overheid, in het belang van de volksgezondheid van de burger en van de natuur, objectief kan oordelen over de impact van een dergelijk project, uiteraard met respect voor de economische ontwikkeling en voor innovatie. De mogelijke financiële complicaties voor de regering mogen bijgevolg geen parameter zijn. Waarom wordt dat principe nu losgelaten bij het overbruggingskrediet?

Thijs Verbeurgt heeft begrepen dat het engagement van de waarborg voor de holding is en niet voor het project op zich. Het is een holding met veel financiële slagkracht, waardoor de overtuiging is dat het goed zal komen. Maar waarom geldt het argument van de financiële slagkracht niet voor de overbrugging en waarom is het essentieel dat de Vlaamse belastingbetaler borg staat voor het overbruggingskrediet?

Het lid vraagt dat de parlementsleden de eerder vermelde analyse over de staatssteun kunnen inkijken. Die analyse is belangrijk om te vermijden dat Europa Vlaanderen terugfluit.

Het lid herinnert minister Brouns aan zijn engagement van januari 2023 om de eerder gemaakte risicoanalyse te bezorgen. Hij vraagt ook om een nieuwe risicoanalyse te maken naar aanleiding van overbruggingsleningen en die door de parlementsleden te laten inkijken. Wordt er een juridische analyse gemaakt van de mogelijke impact van de vergunningsprocedure op het overbruggingskrediet?

Thijs Verbeurgt is het eens met de minister-president dat een eerlijk debat belangrijk is en dat het niet gaat over een subsidie of een blanco cheque. Het gaat wel over een financieel risico van 500 miljoen euro als INEOS er niet in slaagt om zijn engagement tegenover de banken waar te maken, een risico voor rekening van de Vlaamse belastingbetaler. Het lid heeft de indruk dat er op voorhand grondig is nagedacht over hoe men de risico's kon inperken. Zo zijn er in het oorspronkelijke akkoord vier mitigerende elementen opgenomen. Men beseftte dat een maximale reductie van de risico's nodig is omdat de impact op de solvabiliteit van Gigarant zo groot is. Uiteraard is er hoe dan ook altijd een risico als men een waarborg aangaat en daar moet men eerlijk en helder over communiceren.

In de overeenkomst werd voorzien in een remediëringsperiode voor overleg met de banken en Gigarant in het geval de omgevingsvergunning zou worden vernietigd. Waarom loopt die procedure dan niet op administratief niveau bij Gigarant en INEOS? Waarom is het politiek plots alle hens aan dek? Dreigde INEOS de investering terug te trekken? Was er overleg met de banken die borg staan? Dreigen zij kredieten terug te eisen? Worden dezelfde mitigerende elementen ingebouwd in de overbruggingslening?

Het lid wijst op de vrijstelling van de bestuurdersaansprakelijkheid bij Gigarant en wil graag begrijpen waarom het parlement of de burger dat niet mag weten. Het risico is zo groot dat het niet eens vreemd is dat de Vlaamse Regering zo handelt. Geldt die vrijstelling van bestuurdersaansprakelijkheid ook voor PMV? Er is immers een duidelijke link en bovendien werden de beslissingen van de Vlaamse Regering mee ondertekend door bestuurders van PMV.

Ten slotte vraagt Thijs Verbeurgt meer transparantie. Hij begrijpt dat het om gevoelige informatie kan gaan, maar niettemin moet het parlement zijn controlerende

taak kunnen uitoefenen en goed geïnformeerd de begroting kunnen goedkeuren. Vandaag kan het parlement de financiële implicaties onvoldoende inschatten. Vooruit vraagt dat het parlement vanaf een bepaald bedrag automatisch inzage zou krijgen in de documenten, met respect voor de regels over vertrouwelijkheid. Waarop is het engagement gebaseerd, hoelang loopt het en waarom kiest de regering ervoor? Zijn de ministers bereid om met het parlement een dergelijk systeem op te zetten, zodat het parlement een geïnformeerde beslissing kan nemen?

Tussenkamst van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot is van mening dat er onvoldoende transparantie was, getuige daarvan de zwartgemaakte passages in de documenten die het parlement ontving en het vervroegd bijeenroepen van deze commissie. Het klopt dat het gaat over een waarborg en niet over een subsidie, maar de Vlaamse belastingbetaler draagt wel een deel van het financiële risico.

Het lid vindt de behandeling van dit dossier bedenkelijk. De indruk wordt gewekt dat het verlenen van een omgevingsvergunning en een waarborg niet langer gebeurt op basis van juridisch en feitelijk onderzoek, maar eerder afgestemd wordt op de persoon van de klant en in dit geval op de portefeuille van de klant. De indruk wordt gewekt dat grote internationale spelers in Vlaanderen komen bepalen hoe en wanneer omgevingsvergunningen worden afgeleverd. De Vlaams Belangfractie vindt dat de Vlaamse Regering door deze werkwijze elke vorm van geloofwaardigheid in de gelijkberechtiging van omgevingsdossiers verloren heeft.

Ze wil van de regering weten hoe zij denkt dat de landbouwers en ondernemers die geen vergunning meer krijgen tot en met 2024, zich voelen. Welke garanties kan de regering bieden aan deze ondernemers die investeerden in hun levenswerk?

Wanneer zal de uiteindelijke beslissing over INEOS vallen? Wat gebeurt er wanneer de vergunning er niet komt en welk risico heeft de Vlaamse Regering in dat geval genomen?

Waarom werden de door de ministers vermelde engagementen geheimgehouden? In welke mate verschilt de waarborgregeling voor INEOS van dezelfde regeling bij andere bedrijven? Een cruciale voorwaarde voor het vrijgeven van de Giganantwaarborg was immers dat de beroepsprocedures afgerond waren en de vergunning definitief werd toegekend. Aan die voorwaarde werd niet voldaan. Ilse Malfroot wil weten of er nog andere dossiers lopende zijn waarin niet aan alle voorwaarden is voldaan.

Aan minister Jo Brouns vraagt het lid of hij zijn eigen coalitiepartners nog vertrouwt, wetende welk spel zij spelen. De inspanningen die men zich nu getroost voor INEOS staan immers haaks op de vergunningenstop bij de landbouwers.

Tussenkamst van Annick De Ridder

Annick De Ridder hekelt de retoriek van sommige commissieleden. Er wordt volgens haar bewust gekozen voor woorden als 'plasticfabriek', wat ze zeer kwalijk en denigrerend vindt. Woordkeuze is natuurlijk vrij, maar zij ziet er een duidelijke ideologische agenda in. De gebruikte termen dekken daarnaast de lading niet. Zelf spreekt ze consequent over hoogwaardige kunststoffen. Ongeveer 95 procent van alles wat in het dagelijks leven gebruikt wordt, is op deze kunststoffen gebouwd: vervoersmiddelen, meubels, isolatie, omhulsels van elektriciteitsdraden, waterafvoerbuizen, computers enzovoort. Alles is petrochemie, alles is kunststof, aldus het lid.

Dat een ethaankraker de Vlaming nog vijftig jaar afhankelijk maakt van fossiele brandstoffen, zoals Groen beweert, is volgens het lid pertinent onwaar. De

INEOS-fabriek zal de meest duurzame zijn die ooit in Europa gebouwd wordt en is aan strenge klimaatvoorwaarden onderworpen. Ze heeft bovendien de ambitie om klimaatneutraal te worden en kan in de toekomst op groene waterstof draaien.

Het lid vindt het hallucinant dat minister Jo Brouns en minister-president Jan Jambon zich moeten komen verdedigen voor het feit dat ze inzetten op het aantrekken van investeringen en bijhorende jobs in Vlaanderen. Het zou op applaus moeten worden onthaald wanneer een investering van om en bij de 5 miljard euro wordt binnengehaald, die daarnaast 400 rechtstreekse jobs creëert, wat tot een veelvoud aan onrechtstreekse tewerkstelling kan leiden. Duizenden mensen zijn wereldwijd bezig met de bouw van de fabriek.

Annick De Ridder is tevreden dat in de commissie het onderscheid gemaakt wordt tussen een waarborg, een subsidie en een lening, maar begrijpt niet dat sommigen de noodzaak van een waarborg in vraag stellen. In landen als Frankrijk en Duitsland wordt de industrie rechtstreeks gesubsidieerd. Vlaanderen daarentegen geeft een waarborg, wat banken zekerheid biedt bij het toekennen van leningen aan bedrijven die fors willen investeren.

De gedane tussenkomsten zijn volgens het lid evenwel waardevol, omdat ze de houding van Groen en de PVDA duidelijk maken aan de Vlaamse kiezer. Ze liggen niet wakker van de vertrekkende industrie.

Minister Jo Brouns zei al in de krant dat "we geen paradijs bouwen op een economisch kerkhof". Annick De Ridder geeft hem gelijk: men kan vragen om meer geld voor rusthuizen en het wegwerken van wachtlijsten, maar dat geld komt uit belastingen die geïnd worden in een succesvolle economie, bij mensen en bedrijven die werken. Een sterke sociale zekerheid vereist een goed draaiende economie.

Annick De Ridder roept dus op om samen te doen wat gedaan moet worden om dit dossier tot een goed einde te brengen. Ze wil alvast de Vlaamse Regering bedanken voor haar duidelijke inzet. Het gaat hier niet over het individuele bedrijf, het gaat over de toekomst van de industrie, van het ondernemerschap, van de brede economie en over de zekerheid om nog investeringen naar West-Europa en Vlaanderen te kunnen halen. Zoals de minister-president ook al meegaf, moet er dus werk gemaakt worden van een stikstofdecreet en zal INEOS de passende beoordeling moeten herwerken zodat bewezen wordt dat er in de Vlaamse economie ruimte is voor bedrijven die onder zeer strenge klimaat- en milieuvorwaarden willen investeren en dus jobs en welvaart naar deze regio willen brengen.

Tussenkomst van Axel Ronse

Ook *Axel Ronse* verwijst naar de tussenkomsten van Groen en PVDA. Het niveau daarvan is voor het lid een absoluut dieptepunt. Hij heeft er geen enkel probleem mee dat men in het Vlaams Parlement op democratische wijze van mening verschilt, maar dan moet men wel met kennis van zaken spreken en niet in platitudes vervallen. Er is volgens het lid geen enkele regio ter wereld waar de oppositie met een dergelijke minachting een regering aanspreekt die een dergelijke investering aantrekt. Het gaat om een investering van in totaal 5,5 miljard euro in economisch precaire tijden, die op het vlak van hernieuwbare energie en innovatie haar gelijke niet kent.

Treinen, auto's, smartphones, laptops, zonnepanelen en windturbines bevatten onderdelen die gebruikmaken van de kunststof die door een ethaankraker worden geproduceerd. Toch lijkt Groen daar tegen te zijn. Dan moet het ook zeggen dat het een voorstander is van degrowth, jobs kwijt wil en niet wil dat er geïnvesteerd wordt in hernieuwbare energie en propere technologie, terwijl honderden kmo's uitkijken naar die investering. Volgens het lid zal de hele waardeketen daarvan de vruchten plukken en kan het voor een gigantische economische boost zorgen.

Axel Ronse denkt dat de Vlaamse Regering hier gedaan heeft wat gedaan moest worden en dat dat meer dan respect verdient. Er mag ook niet onderschat worden dat er in het dichtbevolkte Vlaanderen van vandaag weinig talent beschikbaar is en dat het dus moeilijk is om grote investeringen aan te trekken. Mocht Groen aan zet zijn, zou Vlaanderen volgens het lid terecht komen in toestanden die zich aan de andere kant van de taalgrens voordoen, met economisch verval, vier op de tien mensen die niet aan het werk zijn en een overheid die geen leningen meer krijgt om haar kerntaken uit te voeren. Vandaag zijn de maskers op dat vlak afgevallen.

Wat het lid wel begrijpt, zijn vragen over de exposure waaraan de Vlaamse belastingbetaler blootstaat. Het pleziert hem dat Vooruit ervanuit lijkt te gaan dat INEOS voldoende solvabel en kapitaalkrachtig is om die investering te realiseren. Hij meent dat de Vlaamse Regering, de minister-president en minister Brouns een groot applaus verdienen om dat tot een goed einde te brengen.

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne vindt deze gedachtewisseling op dit moment heel belangrijk voor de transparantie in het dossier. Het gaat om een heel belangrijk investeringsproject en een heel belangrijke en omvangrijke waarborg vanuit de Vlaamse overheid voor dit project. Nu de vergunning is vernietigd, doet zich een nieuwe situatie voor. De gedachtewisseling geeft, zoals het hoort, alle parlementsleden de kans om hierover te debatteren en standpunten in te nemen.

Dat sluit volgens het lid aan bij de traditie waarin de commissie Economie de voorbije jaren heeft gewerkt. Hij verwijst naar de resolutie die in juli 2022 werd goedgekeurd naar aanleiding van de nieuwe beheersovereenkomst van PMV en die onder meer handelt over de transparantie die moet worden geboden (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 1366/2*). Bij de recente voorstelling van de jaarresultaten door PMV bleek dat er 7513 waarborgen lopen om investeringen in Vlaamse kmo's en industriële bedrijven mogelijk te maken, voor een totaalbedrag van 900 miljoen euro (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 1737/1*).

Minister Jo Brouns wees op de lange geschiedenis van Gigarant in het mogelijk maken van investeringsprojecten. Volvo in Gent is de belangrijkste werkgever van Oost-Vlaanderen en dat werd mogelijk gemaakt door meer dan 200 miljoen euro aan waarborgen, verleend door de Vlaamse overheid. Ook daar was discussie over, onder meer omdat Volvo intussen eigendom is van een Chinese groep. Het resultaat is niettemin dat duizenden mensen rechtstreeks en misschien tienduizenden mensen onrechtstreeks hun job te danken hebben aan dat bedrijf.

Voor cd&v is het belangrijk dat het waarborgsysteem openstaat voor elk bedrijf dat in Vlaanderen investeert, zowel voor kleine als grote bedrijven. Ook de vergunningsverlening moet naar een gelijk speelveld evolueren, om voor iedereen die in Vlaanderen wil investeren rechtszekerheid te garanderen.

Een waarborg moet voor de fractie van het lid aan belangrijke voorwaarden voldoen. Er is in dit dossier een investering van meer dan 5 miljard euro, maar ook een tewerkstellingsgarantie. Uit de documenten die parlementsleden konden inkijken, blijkt dat men verwacht rechtstreeks 450 vte's tewerk te stellen en onrechtstreeks een vijfvoud daarvan. De Vlaamse Regering heeft ook een minimale tewerkstellingsvoorwaarde van 250 vte's opgelegd. Robrecht Bothuyne vindt het belangrijk dat dat ook in toekomstige verbintenissen gebeurt.

Uit de documenten blijkt verder dat de Vlaamse Regering ook heel bewust is omgegaan met de vergunningsproblematiek. Er werden clausules opgenomen om ervoor te zorgen dat vergunningsproblemen die er zouden kunnen zijn, en die er intussen zijn, in de eerste instantie de verantwoordelijkheid zijn van het bedrijf

zelf. Het bedrijf krijgt eerst een periode om te remediëren. De Vlaamse waarborg kan ook niet ingewonnen worden voor de eigen financiële verantwoordelijkheid van het bedrijf.

Een belangrijk element is dat het om een marktconforme waarborg gaat, zoals aangehaald door minister Jo Brouns. INEOS krijgt geen geld van de Vlaamse overheid maar zal integendeel, als er een Vlaamse waarborg wordt gegeven, de komende jaren miljoenen euro's aan de Vlaamse overheid betalen voor deze waarborg. De marktconformiteit is een heel belangrijke voorwaarde, bij elke waarborgverbintenis. INEOS betaalt voor de waarborg die wordt gegeven en die het bedrijf de mogelijkheid biedt om dit project te financieren.

Een ander element, dat in gelijk welke verbintenis belangrijk is, is de spreiding van het risico. De Vlaamse overheid waarborgt maar een klein deel van de financiering van de investering. Op die manier is het risico gespreid, met de bijkomende garanties die de INEOS Group moet geven en moet blijven geven. Het risico voor de Vlaamse overheid is dus beperkt.

Robrecht Bothuyne besluit met de opmerking dat we in een tijd van de-industrialisering leven. De industrie staat niet alleen in Vlaanderen maar in heel Europa onder zware druk. Er zijn overal bedrijfssluitingen en er is de facto een recessie aan de gang. Er is een wereldwijde strijd om een investeringsproject zoals dit binnen te halen. Op dat vlak mag Vlaanderen niet naïef zijn. Als het strategische autonomie nastreeft wat betreft energie, industrie en voedselproductie dan mag het niet bij een pleidooi in woorden blijven maar moeten er daden volgen, slimme daden. Het verlenen van waarborgen hoort daar volgens het lid bij.

2. Antwoorden

Antwoorden van minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* antwoordt eerst op de vraag of een waarborg wel nodig is. In een geïsoleerde wereld waarin alleen Vlaanderen zou bestaan en waar iedereen zou aankloppen om hier te mogen investeren, zou er geen waarborgregeling nodig zijn. Maar het is een concurrentiële omgeving. Bovendien is, door de reactie van de EU op de IRA, het level playing field wat betreft de overheidssteun in Europa deels verlaten. Daardoor zijn niet alleen bedrijven in andere continenten maar ook onze buurlanden concurrenten. Komt daarbij dat de zakken van Frankrijk, Duitsland en zeker Italië, dat zeer veel steun krijgt van Europa, tientallen keren dieper zijn dan die van Vlaanderen. Als Vlaanderen zich in een dergelijke concurrentiële omgeving kan bedienen van een goed gedefinieerde, weloverwogen waarborgregeling, met voorwaarden, dan bewijst de Vlaamse overheid daarmee de belastingbetaler een grotere dienst dan door met subsidies even ver te gaan als Frankrijk en Duitsland. Niets doen en alle investeringen voorbij laten gaan, is natuurlijk het allerergste. Dan zullen de chemische cluster uit Antwerpen en bedrijven als ArcelorMittal uit Vlaanderen vertrekken.

Van de vergadering met de CEO van INEOS van 27 juli 2022 staat er niets op papier, bevestigt de minister-president. Die vergadering kwam er op vraag van INEOS. De CEO wou horen of de federale, Vlaamse en lokale overheden nog gemotiveerd waren om de investering te laten slagen in Vlaanderen. Voor de waarborgregeling moet een procedure worden gevolgd. Behalve het in gang zetten daarvan zijn er ten aanzien van Jim Ratcliffe geen engagementen aangegaan. De CEO wou de overheden in de ogen kijken en weten of het nog zin had om door te gaan met een project waarin hij al honderden miljoenen euro's had geïnvesteerd en vernemen of hij de steun had van de overheden om daarmee door te gaan. Het resultaat van die vergadering was dat hij voldoende engagement en steun van de

overheden heeft ervaren – geen financiële maar wel morele steun. Dat is voor de Vlaamse Regering de lijn: zij wil en zal dit project mee tot een goed einde brengen.

Volgens de minister-president is de kritiek van Mieke Schauvliege over vijftig jaar afhankelijkheid van fossiele brandstoffen onterecht. Project One verbruikt namelijk minder fossiele brandstoffen dan andere ethaankrakers in Europa. De fabriek zal daarbovenop onmiddellijk kunnen overschakelen op waterstof, ook groene waterstof, zodra de haven van Antwerpen de infrastructuur daarvoor ter beschikking heeft.

Wat de CO₂-uitstoot betreft, zal dit de properste ethaankraker zijn van Europa. De ethaankraker van Project One zal tot 80 procent minder CO₂ uitstoten dan de meest vervuilende kraker in Europa, en zal tot 50 procent minder CO₂ uitstoten dan het gemiddelde van alle veertig krakers in Europa.

Deze investering tegenhouden zal er volgens de minister-president niet voor zorgen dat de ethaankraker er niet zal komen, INEOS zal in dat geval voor een ander land kiezen met minder strenge normen. Hij is ervan overtuigd dat de behoefte aan de producten die INEOS produceert nog zal toenemen. Als de Vlaamse overheid hier niet in investeert, komt men dus in een lose-losesituatie terecht: Vlaanderen zal een belangrijke investering en nieuwe jobs verliezen en de globale luchtvervuiling zal erop achteruitgaan.

Minister-president Jan Jambon wijst erop dat de stikstofuitstoot van de ethaankraker op jaarbasis het equivalent zal zijn van de uitstoot van één koe. Er zal dus maar een minimale hoeveelheid stikstof neerdalen op de Brabantse Wal. De Vlaamse overheid zal met de Nederlandse overheid in overleg gaan over de impact van Project One. Er komt ook stikstof uit Nederland naar Vlaanderen. Dat is een van de redenen waarom er een stikstofdecreet nodig is.

De vergunningstoekenning zal nu volgens de normale procedure verlopen. De Vlaamse Regering tracht die termijn zo kort mogelijk te houden, uiteraard rekening houdend met de wettelijke normen.

Er komen geen wijzigingen aan de bevoegdheidsverdelingen binnen de Vlaamse Regering. Maar aangezien het om een belangrijk dossier gaat, volgt de minister-president het mee op om het tot een goed einde te kunnen brengen. De minister-president meent dat minister van Omgeving Zuhair Demir goed werk heeft geleverd. Ze heeft alle mogelijke adviezen ingewonnen, volgens die adviezen gehandeld en op basis daarvan beslissingen genomen. Bij dergelijke complexe dossiers zijn er altijd juridische opmerkingen te maken. De Vlaamse Regering zal nu aan het werk gaan om een nieuwe vergunning te kunnen toekennen aan Project One die eventuele juridische beroepsprocedures kan doorstaan.

Iedereen die een vergunning geweigerd ziet, kan daarover een gesprek vragen. Het lijkt de minister-president bovendien niet meer dan logisch om rond de tafel te gaan met een grote investeerder zoals INEOS.

In de kritiek vanwege de Groenfractie ziet hij een stap richting een alternatief samenlevingsmodel, zonder de plastics die INEOS produceert. Dat houdt volgens hem een economisch krimpscenario in, in plaats van een groeiscenario. Groen zou dat dan ook duidelijk moeten zeggen.

Antwoorden van minister Jo Brouns

Minister Jo Brouns gaat eerst in op de opmerkingen over transparantie. Hij wil nog eens met de hand op het hart bevestigen dat hij alle informatie die hij mocht delen ook gedeeld heeft. Hij is bovendien in discussie gegaan om nog meer te kunnen vrijgeven, waardoor ook documenten van de Vlaamse Regering ter inzage konden

worden gelegd, onder voorwaarde van vertrouwelijkheid. Hij wijst erop dat hij gebonden is aan de NDA's in de contracten. Er werd gesuggereerd om in het parlement te sleutelen aan die wetgeving. Dat moet dan besproken worden.

De minister wil staan voor maximale openheid maar vraagt er rekening mee houden dat NDA's een reden en een functie hebben. De vertrouwelijkheid van commerciële bedrijfsgegevens is belangrijk voor bedrijven. De minister waarschuwt voor een contraproductief effect. Er moet een evenwicht gezocht worden tussen openheid en vertrouwelijkheid. Hij heeft het maximale gedaan en daarover zelfs contact gehad met INEOS. Hij heeft hen gevraagd om zoveel mogelijk informatie te geven, opdat dit draagvlak zou creëren voor hun dossier.

Als minister van Economie staat hij voor gelijke en rechtszekere kansen voor iedereen die in Vlaanderen onderneemt. Dat geldt dus zowel voor INEOS als voor een kippenboer in Turnhout. Dat gevoel leeft volgens de minister sterk in de samenleving.

Er zijn veel vragen zijn over Gigarant en PMV en de minister stelt voor dat de parlementsleden die instellingen uitnodigen om met hen in gesprek gaan over hun werking en over welke informatie kan gedeeld worden en welke niet.

Maurits Vande Reyde stelde een concrete vraag over de overdracht. De waarborg kan inderdaad niet zonder meer overgedragen worden. Er komt een nieuw dossier. De waarborg voor de kredieten is opgesteld in functie van de investering. Er is nog een aanzienlijk saldo en nu wordt gevraagd om dat te mogen aanspreken voor de overbruggingsperiode. Die vraag wordt onderzocht.

Het lid verwees ook naar het dekkingspercentage. Dat maakt deel uit van de onderhandelingen die nu worden gevoerd. Dat percentage kan gaan tot een maximum van 80 procent, maar daarover is er nog geen beslissing genomen. De schuldaflossingsverbintenis, de DSU-clausule, is inderdaad een heel belangrijke voorwaarde. Als het fout zou lopen, wordt in eerste instantie de INEOS Group aangesproken. In de contractuele voorwaarden is de verantwoordelijkheid gelegd bij de groep. Als men kijkt naar het vermogen en de kracht van de groep kan men stellen dat de solvabiliteit van dien aard is dat hij, in het geval van een doemscenario, aan die waarborgvoorwaarden kan voldoen.

Is het gebruikelijk dat de aansprakelijkheid van de bestuurders van Gigarant wordt gevrijwaard? Minister Jo Brouns denkt dat dat de eerste keer is. Hij heeft alleszins geen informatie dat het al eerder gebeurd is. Het is dan ook een dossier van gigantische omvang en dat is de reden waarom het in dit dossier gebeurd is.

Annick De Ridder is al uitvoerig ingegaan op het belang van de kraker en de toekomst ervan en op het belang voor de chemische cluster in Antwerpen en Europa. Het traject naar CO₂-neutraliteit is ingepast in een circulair model. Dat wijst op de noodzaak om in de toekomst naar een klimaatneutrale economie te gaan, daarover is de minister het eens met Mieke Schauvliege.

De vraag over impact op de tewerkstelling is al beantwoord door andere leden. Er werd verwezen naar 250 en 450 vte's, en indirect naar het vijfvoud daarvan.

De minister antwoordt aan Thijs Verbeurgt dat hij in zijn toelichting heeft verwezen naar wat de rechter heeft geoordeeld. De minister heeft van het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen twee zaken onthouden. De eerste betreft de passende beoordeling en de kwaliteit ervan, de ecologische toetsing. Volgens de minister zal de passende beoordeling in de toekomst een zeer belangrijk instrument worden voor iedereen die onderneemt of activiteiten ontwikkelt in Vlaanderen. De inschatting van de impact op de omgeving is een gevoelige kwestie, die met dat instrument kan worden onderbouwd. Het tweede element betreft de motivering

van de vergunning. Zowel INEOS als de Vlaamse Regering zal lessen trekken uit het oordeel van de rechter.

Er waren vragen over de koppeling van de waarborg aan de vergunning. Vanaf het ogenblik dat de vergunning werd afgeleverd, was ze ook uitvoerbaar, waardoor het traject in gang gezet is. Het beroep dat werd aangetekend, was niet opschortend. Als men dan de bouw laat doorgaan, ligt het risico bij degene die de verantwoordelijkheid draagt, in dit geval INEOS. De zekerheid die aan de kant van de overheid werd ingebouwd om de belastingbetaler te beschermen, zit in de schuldaflossingsverbintenis. Als uiteindelijk blijkt dat er geen vergunning kan worden afgeleverd nadat alle procedures zijn uitgeput, wordt in eerste instantie de solvabele speler aangesproken. Voor de minister is dat belangrijk als bescherming. De waarborg kan pas vrijgegeven worden vanaf het ogenblik dat de ethaankraker werkt en alle procedures uitgeput zijn. Dat is een belangrijke voorwaarde.

Er was een vraag naar de juridische analyse van Stibbe over de staatssteun. De minister wil bekijken of die ter beschikking kan worden gesteld. Er is een dubbele check. Toen de waarborgregeling werd opgesteld, is ze aan Europa voorgelegd en heeft ze de toets van staatssteun doorstaan. Nu komt er de nieuwe vraag van INEOS omdat het bedrijf een overbruggingskrediet zoekt om de facturen te betalen. Die vraag zal dus opnieuw wordt getoetst aan de staatssteunregels. Dat men borg zou staan voor de overbrugging heeft te maken met de grootte van het bedrag en het aantal banken dat het bedrijf kan consulteren. Het is dus een extra instrument dat INEOS kan inzetten in de onderhandelingen met de banken.

De financiële risicoanalyse valt onder het NDA.

Aan Ilse Malfroot antwoordt de minister dat hij heel duidelijk heeft gezegd wat zijn kompas is. Wanneer hij vaststelt dat heel wat landbouwbedrijven het vandaag niet onder de markt hebben en met dezelfde uitstootproblematiek kampen, is de minister absoluut voorstander van gelijke kansen voor iedereen. Als men iedereen in Vlaanderen gelijke kansen wil geven om te ondernemen met respect voor de omgeving, geldt dat voor elke kmo. Voor de minister is de landbouw economie, net als de grootste chemische speler. Gelijke kansen zijn absoluut nodig voor de continuïteit.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde weerlegt de uitspraak van de oppositie dat de waarborgregeling gemaakt is op maat van INEOS. Van de regeling voor kleine waarborgen van PMV alleen al maakten 7513 bedrijven gebruik. De Gigarantwaarborg werd al toegekend aan 163 bedrijven. Het waarborgsysteem bestaat al lang. INEOS heeft een aanvraag gedaan en die is volgens alle maatstaven en risicochecks toegestaan. De op een na grootste waarborg is trouwens die aan Volvo Cars. Toen die waarborg van bijna 200 miljoen euro is toegekend, heeft Filip Watteeuw daarvoor gepleit en geapplaudisseerd. De spreker noemt de kritiek van Groen vandaag hypocriet.

Het lid vraagt minister Jo Brouns nogmaals om duidelijkheid over de voorwaarden voor de waarborg. Pas als een vergunning uitvoerbaar is en alle beroepsprocedures zijn uitgeput, kunnen de schuldeisers een financiering van INEOS vragen en pas op dat moment geldt de waarborg. Dat betekent dat de waarborg van 500 miljoen euro, waarvan 75 miljoen euro geactiveerd is, niet bestaat als er geen vergunning is. Bestaat die 75 miljoen euro blootstelling dan vandaag al? Of geldt de waarborg pas als de vergunning definitief verworven is? Dat is cruciaal, ook voor het vervolg, voor een eventuele waarborg voor een overbruggingskrediet.

Stel dat de overbruggingsperiode voorbij is en de vergunning wordt afgeleverd, wordt er dan nog teruggegrepen naar het oorspronkelijke waarborgbedrag? Blijft het restant van de eerste waarborg dan gelden? In dat geval zal het risico stijgen en bijvoorbeeld 250 plus 500 miljoen euro bedragen. Of zijn het communicerende vaten en put de tweede waarborg de eerste uit? Als dat niet zo is, spreekt men over een heel ander risico.

Tussenkomen van Jos D'Haese

Jos D'Haese sluit zich aan bij de voorgaande vraag van Maurits Vande Reyde.

Het lid is tevreden met de uitspraken van minister Jo Brouns over een gelijk speelveld voor iedereen, maar vraagt zich toch af hoe een landbouwer die al jaren op rechtszekerheid wacht naar deze hele situatie kijkt. Voor INEOS komen excellenties vervroegd uit vakantie en wordt een VIP-cel geactiveerd. Er is dus geen sprake van een gelijke behandeling of gelijkheid.

Wat de noodzaak van de waarborg betreft, is het de Inspectie van Financiën zelf die ze in twijfel treft maar ze mogelijk acht voor "het comfort van het bedrijf". De minister-president verwijst naar de interne Europese concurrentie en naar de IRA maar gaat daarmee volgens Jos D'Haese voorbij aan het feit dat de afspraak met INEOS al gemaakt werd in 2019, waarbij ook al het bedrag van 500 miljoen euro vastgelegd werd. Hij vindt het cruciaal dat de MOU die toen werd ondertekend, onder de voorwaarde van totale geheimhouding, wordt vrijgegeven aan het parlement.

De kritiek als zou de PDVA willen dat de industrie vertrekt en geen toekomst wil voor de petrochemie, noemt Jos D'Haese onterecht en fout, omdat hij het tegenovergestelde stelde. Het is net de N-VA die tijdens de energiecrisis niets heeft willen doen aan de hoge energieprijzen omdat ze de vrije markt wou laten spelen. Het is ook de N-VA die er niet in slaagt om een stikstofakkoord te onderhandelen en te laten goedkeuren en zo investeringszekerheid aan bedrijven te bieden. Het is bovendien minister van Omgeving Zuhair Demir die volgens de Raad voor Vergunningsbetwistingen de vergunning voor INEOS "routinematig en achteloos" heeft afgeleverd. Hij is van mening dat minister-president bescheidener mag zijn als het gaat over zijn verantwoordelijkheid in het op spel zetten van de toekomst van de industrie.

Het lid gaat verder in op de transparantie over dit dossier. Minister Jo Brouns verwijst al te gemakkelijk naar NDA's. De regeringsbeslissing over de vrijwaring van de bestuurders van Gigarant gaat niet over de bedrijfsvoering van INEOS. Waarom wordt die dan gecensureerd? Zullen de parlementsleden alle documenten nog te zien krijgen, gaande van de MOU van 2019 tot de afspraken die gemaakt zijn met de CEO tijdens het overleg van eind juli 2023?

Jos D'Haese vraagt zich tot slot ook af wat de precieze timing is voor het overbruggingskrediet en de garantie daarvoor. Zal het Vlaams Parlement daar wel van op de hoogte worden gehouden en inzage in krijgen?

Tussenkomen van Mieke Schauvliege

Voor *Mieke Schauvliege* is het essentieel dat als er in Vlaanderen een investering gebeurt om kunststoffen te produceren, het om een investering gaat die niet draait op schaliegas, de sonde van de fossiele energie. Wat op tafel ligt, zorgt volgens het lid niet voor een afbouw van het gebruik van schaliegas. Een tweede essentiële punt is dat wat in de ethaankraker wordt geproduceerd, niet wordt ingezet voor het produceren van wegwerpplastics. Het lid ziet in de waarborg of de vergunning geen enkele voorwaarde die dat garandeert of daar afspraken over bevat. Haar vraag over de productie van ethyleen werd niet beantwoord.

Er is een verslag van Gigarant waarin de hoeveelheden PVC en polyetheen staan die de kraker produceert maar dat deel is zwartgemaakt. De Vlaamse overheid geeft geen zekerheid dat de juiste koers wordt gevaren, omdat ze waarschijnlijk die voorwaarden niet heeft opgelegd. Het is niet zo dat Groen niet wil inzetten op industrie in de haven van Antwerpen of investeringen wil tegenhouden. Het gaat erom dat als de Vlaamse overheid bedrijven aantrekt met zulke grote investeringen, dat niet voor een of twee jaar mag zijn maar voor een veel langere termijn. Bijgevolg moet de installatie 100 procent aansluiten bij de transitie van de economie.

Er wordt heel de tijd geschermd met de bewering dat de installatie state of the art is, waarbij er wordt ingezet op waterstof, koolstofcaptatie en zo weinig mogelijk CO₂-uitstoot, maar dat moet bij elk industrieel proces zo zijn. De vraag is of er voorwaarden zijn gesteld aan de grondstof en wat er wordt geproduceerd om zeker te zijn dat het om een duurzame investering en correcte transitie gaat. Kan minister Jo Brouns tegenspreken dat er geen voorwaarden zijn gesteld?

Haar partij is niet tegen waarborgen, zoals het voorbeeld van Volvo bewijst. Als het gaat om duurzame transitie in bijvoorbeeld de automobielsector, ziet Groen geen reden om dat niet te steunen.

De vraag of een waarborg nodig is, is gebaseerd op het advies van IF, die dat zelf in vraag stelt. De Vlaamse Regering lijkt er te zijn om INEOS comfort te bieden.

Mieke Schauvliege merkt op dat er wordt geschermd met de NDA's. Er zijn uitspraken van de Raad van State die aangeven dat via de procedure van openbaarheid van bestuur de NDA-clausule niet kan worden ingeroepen. Het lid hoopt dan ook dat de ministers alsnog terugkomen op hun beslissing, want de documenten zijn essentieel om heel het traject te begrijpen en te kunnen beoordelen of de informatie die werd gegeven correct is. Het lijkt er alleszins op dat er veel informatie niet wordt gegeven.

Tot slot benadrukt Mieke Schauvliege dat N-VA de enige partij is die echt grote flaters heeft begaan ten aanzien van de industrie. De minister van Omgeving heeft "routinematig en achteloos" een vergunning verleend, en dat niet een maar twee keer. Het wordt tijd dat de Vlaamse overheid zich opstelt als een betrouwbare overheid en duidelijk robuust wetgevend werk voorlegt dat niet voortdurend moet worden aangevochten bij de rechtbanken. Dan weten investeerders en bedrijven waar ze aan toe zijn en kan Vlaanderen bouwen aan een duurzame economie in plaats van een economie die gestoeld is op inzichten uit het verleden en het bedienen van grote bedrijven waarvan de Vlaamse overheid vindt dat ze belangrijk zijn terwijl andere in de kou blijven staan.

Tussenkomst van Thijs Verbeurgt

Ook *Thijs Verbeurgt* komt terug op transparantie. Het is niet de eerste keer dat er daarover discussie is als het over PMV en Gigarant gaat. Al in 2011 wilde zijn partij het wetgevend kader over waarborgen aanpassen. Er werd al verwezen naar de parlementaire resolutie, maar die leidde tot niets meer dan het ter inzage leggen van een lange lijst van bedrijven waaraan PMV steun verleende. Het gaat nochtans om publieke middelen. Het lid verwijst in dit verband naar de betwistbare investering van PMV in FNG.

Daarbovenop komt dat de banken, die private instellingen zijn, wel alle informatie van INEOS krijgen. Zij kennen de rankings, ratings, kredietwaardigheid en de inhoud van het project. De publieke kant gaat daar vervolgens borg voor staan met geld van de belastingbetaler, maar het parlement krijgt geen informatie. Het lijkt volgens het lid alsof deze regering meespeelt in 'Blind gewaarborgd'.

De minister beweert aan handen en voeten gebonden te zijn door de NDA-clausules, maar die heeft Gigarant toch zelf afgesloten met goedkeuring van de Vlaamse Regering? Minister Jo Brouns zegt INEOS te hebben gecontacteerd met de vraag meer transparantie te bieden. Er zit volgens het lid een fundamentele fout in de machtsverhoudingen als de waarborgsteller het bedrijf moet vragen om informatie te mogen vrijgeven.

Wat de mitigerende elementen betreft, verwees de minister opnieuw naar de voorwaarden van de waarborg. Maar de vraag van Thijs Verbeurgt ging over de opties voor de nieuwe waarborg voor het overbruggingskrediet. Worden daarin dezelfde voorwaarden opgenomen om ervoor te zorgen dat de belastingbetaler er niet voor opdraait? Klopt het dat als er uiteindelijk geen vergunning komt en INEOS de banken niet kan betalen de Vlaamse Regering dan 75 miljoen euro moet betalen?

De minister heeft gezegd dat de vrijwaring van de bestuurders een logische beslissing was, maar hij heeft niet geantwoord op de vraag waarom dat niet onder de transparantie voor het parlement en openbaarheid van bestuur valt. Waarom is die passage geschrapt? In de beslissing van de Vlaamse Regering wordt ook verwezen naar een specifiek akkoord over die vrijwaring. Wat staat er in die brief? De vrijwaring werd ook ondertekend door PMV-bestuurders.

Minister Jo Brouns mag dan stellen dat hij voor een gelijk speelveld is maar de realiteit van vandaag is volgens Thijs Verbeurgt wel dat door het gehakketak in de regering en het "routinematig" werk van minister Zuhair Demir noch de bedrijfsleider noch de kippenboer rechtszekerheid heeft. De regering organiseert hier dus de stilstand en de chaos. Of het nu de schuld is van de minister van Omgeving of van het uitblijven van het een stikstofdecreet, dit valt wel onder de verantwoordelijkheid van de minister-president. Wanneer zal de Vlaamse Regering komen met een rechtszeker kader dat ervoor zorgt dat de burger kan rekenen op een overheid die zijn belangen, zijn gezondheid en die van de omgeving als eerste prioriteit stelt, die aan de veehouders een duidelijk compensatiekader geeft en die aan de industrie zegt wat er in de toekomst in Vlaanderen nog mogelijk zal zijn?

Wat de rechtszekerheid en het belang van de burger betreft, maakt het lid zich zorgen als hij de minister-president hoort zeggen dat hij er alles aan zal doen om dit project te vergunnen. Hij begrijpt de economische analyse, maar de eerste prioriteit moet toch zijn dat dit project alleen vergund zal worden als het niet alleen de economische belangen dient maar ook de gezondheid van de Vlaming en het belang van de natuur. Thijs Verbeurgt maakt zich zorgen over het verdwijnen van die Chinese muur tussen de vergunningverlener en de waarborgverlener. Kan minister Jo Brouns bevestigen dat de scheiding die er was in de vorige waarborg er ook in de nieuwe waarborg zal zijn?

Tussenkomen van Ilse Malfroot

Volgens *Ilse Malfroot* gebruikt de Vlaamse Regering bliksemafleiders om voorbij te gaan aan de essentie. De essentie is dat er een stikstofhysterie heerst die momenteel niet alleen de landbouw maar ook de industrie verstikt. Minister Jo Brouns is diep ingegaan op het nut van die waarborgregeling, maar eigenlijk lag die niet ter discussie. Wat wel ter discussie lag, is de politieke verantwoordelijkheid en het afwijken van de voorwaarden voor het toekennen van die waarborg. Daarnaast werd gevraagd, maar er werd maar zeer gedeeltelijk op geantwoord.

Wat de kijker van de commissievergadering volgens het lid vooral zal onthouden, is dat de meningen en de protesten van de boeren en andere kleine Vlaamse ondernemers genegeerd worden en dat CEO's van multinationals bevoorrecht worden op een manier die de Vlaamse belastingbetaler handenvol geld kan kosten. Minister Jo Brouns zei begrip te hebben voor de landbouwbedrijven die met dezelfde

uitstootproblematiek kampen en stelde alle ondernemers dezelfde kansen te willen bieden. Het lid wijst erop dat de boeren daarin alleen staan, aangezien ze geen garanties gekregen hebben. Het blijft volgens haar bij woorden en niet bij daden.

Tussenkamst Van Annick De Ridder

Annick De Ridder raadt Groen aan om duidelijk te zijn in de aanloop naar de verkiezingen. Mieke Schauvliege stelt volgens het lid tegelijkertijd dat ze niet tegen de industrie is maar dat het om een verouderde investering op maat van één bedrijf gaat. Ze raadt Groen aan het te houden bij het standpunt dat het geen vervuilende plasticfabriek wil. Dat is duidelijk voor de kiezer.

Voorwaarden stellen voor wat er mag gebeuren met het geproduceerde ethyleen is volgens Annick De Ridder economische onzin. Men kan een onderneming die investeert geen voorwaarden opleggen over de bedrijven waarmee ze contracten sluit voor de afname van de producten, toch niet in een vrije markt. De overheid moet zich houden bij het opleggen van strenge voorwaarden waaraan bedrijven – alle bedrijven – moeten voldoen. Het lid kan uit de eerste hand getuigen dat alle aanvragen voor vernieuwingsinvesteringen in de haven van Antwerpen heel grondig worden bestudeerd. Er worden tientallen en zelfs honderden miljoenen euro's extra geïnvesteerd om de uitstoot te verminderen. Duurzaamheid speelt op het hoogste echelon mee in alle beslissingen en vergunningen en Vlaanderen moet daarvoor inderdaad de nodige voorwaarden opleggen. Maar de overheid moet zich niet bemoeien met de productie, de afname, de klanten en de contracten. Dan zit men niet meer in een gecorrigeerde vrijmarkteconomie, maar in een planeconomie. Dat is niet het model waar het lid voor staat.

Het lid stemt in met de opmerking van Thijs Verbeurgt dat niet alleen het economisch belang meetelt, maar ook de impact op de leefbaarheid en het klimaat. Ze wil iedereen overtuigen dat deze investering net state of the art is.

In de sociale media las het lid een bericht dat Rotterdam deze investering niet wou, omdat ze nefast zou zijn voor een circulaire, duurzame en klimaatneutrale economie. Niets is minder waar. Rotterdam heeft er volgens het lid voor gevochten om die investering binnen te halen. Alle omliggende buurlanden hebben dat gedaan, net omdat het een investering voor de toekomst is. Het zal een van de duurzaamste fabrieken zijn die gebouwd zullen worden op het Europese vasteland. Vlaanderen moet trots zijn dat zulke bedrijven hier willen investeren.

In De Standaard verscheen een interessant artikel over de angst in Europa om 20 tot 30 procent van het industrieel weefsel te zien vertrekken uit Duitsland. Dat is een realistische bedreiging en daarom moet men er alles aan doen om net die toekomstgerichte, duurzame investeringen in Vlaanderen te verankeren, met alle bijhorende jobs en welvaart.

Annick De Ridder wijst erop dat men verwacht dat wereldwijd de nood aan dergelijke kunststoffen met een factor 3 tot 10 zal toenemen omdat in het Verre en Midden-Oosten en in Afrika grote middenklassen groeien. Die zullen allemaal producten willen waarin ethyleen wordt verwerkt, zoals rioleringen, maar ook baxters en vaccins enzovoort. De Vlamingen moeten er trots op zijn dat de fabriek hier wordt gebouwd aan de meest strenge milieu- en klimaatvoorwaarden en niet in China of Maleisië of Afrika, waar de Europese en Vlaamse standaarden niet gelden.

Tussenkamst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts bevestigt dat INEOS investeert in meer duurzame technieken. Als Vlaanderen een transitie wenst, moet het ruimte geven om daarin te investeren. Daarom juicht het lid het verantwoordelijke ondernemerschap van INEOS toe. Zij

gaat niet in op de economische instrumenten die daarvoor worden aangewend. Voor haar is het belangrijk dat iedereen op gelijke voet wordt behandeld. De vergunning moet op een correcte manier worden verkregen en die voorwaarde is in de regeringsbeslissingen over de waarborg opgenomen.

Tinne Rombouts zegt een vervelend gevoel te hebben bij wat zij hoort over de gelijke behandeling. Er is in dit geval een overleg opgestart omdat er een probleem werd vastgesteld bij de investering van een ondernemer. Dat getuigt van respect ten aanzien van wie wil investeren in duurzame economie in Vlaanderen en is belangrijk voor de tewerkstelling in Vlaanderen. Het is een goede zaak dat er bij problemen in overleg wordt gegaan om tot oplossingen te komen. Maar vandaag stelt zij vast dat er voor de land- en tuinbouwsector alles aan wordt gedaan om hervergunningen – geen nieuwe vergunningen of uitbreidingsvergunningen maar hervergunningen – niet te moeten verlenen. Gemeenten en provincies krijgen van de Vlaamse overheid het signaal dat zij niet tot hervergunning kunnen overgaan. Dat is tegengesteld aan wat in de commissie Leefmilieu en door minister Zuhal Demir systematisch wordt gesteld, namelijk dat er bij discussie over het stikstofdecreet te allen tijde voor zal worden gezorgd dat er een overbrugging mogelijk is voor die landbouwbedrijven zodat zij niet in de problemen komen met de hervergunning. Vandaag moeten landbouwers 10.000 tot 20.000 euro neertellen voor een vergunningsaanvraag om dan koudweg te vernemen dat die vergunning niet wordt verleend. Dat is volgens haar niet waar de Vlaamse Regering voor staat. Het lid vraagt om dit heikele punt op te nemen en om hetzelfde enthousiasme aan de dag te leggen voor de Vlaamse ondernemers die vandaag al investeren en hebben geïnvesteerd in de Vlaamse voedingsindustrie. Die voedingsindustrie heeft zowel in Europa als wereldwijd het hoogste peil van duurzaamheid en voedselveiligheid. Vlaanderen moet dus werk maken van de garantie van vergunningen en op korte termijn zeker van hervergunningen.

Tinne Rombouts heeft het ook nog over de beeldspraak die werd gebruikt met betrekking tot de impact van INEOS op de Brabantse Wal. Die zou volgens minister-president Jambon gelijkstaan met de uitstoot van één koe. In de landbouw wordt gewerkt met een drempelwaarde van 0,025 procent. Als dat wordt toegepast op een gebied met een kritische depositiewaarde van 8 procent, betekent dat dat er daar per jaar 2 gram stikstof mag neervallen. Dat is dus een koffielepeltje en dat is een betere beeldspraak.

Het is volgens Tinne Rombouts belangrijk dat alle ondernemers in Vlaanderen ruimte krijgen, vooral voor de eigen voedselvoorziening, die een hoogstaand niveau heeft in Europa en in de hele wereld. Men mag daar niet mee sollen en moet hen de nodige rechtszekerheid bieden. Het lid vraagt of de minister-president hetzelfde enthousiasme aan de dag wil leggen om op korte termijn oplossingen te bieden voor die knelpunten. Uiteraard moet de politieke discussie, zolang ze loopt, op een correcte manier kunnen verlopen, maar kan er vandaag al worden gewerkt aan de hervergunningen voor de land- en tuinbouwbedrijven, zodat die mensen ook een nachtrust kunnen hebben?

Tussenkoms van Bart Van Hulle

Bart Van Hulle deelt de opmerking van Tinne Rombouts over de stikstofneerslag op de Brabantse Wal. Hij vraagt zich of men niet te licht gaat over de mogelijkheid om aan INEOS een vergunning te geven. Toen in juni 2022 de vergunning werd verleend, zei minister Zuhal Demir dat de stikstofuitstoot van INEOS vele keren minder groot is dan die van een groot landbouwbedrijf. Dat werd toen tegengesproken door een expert van VITO, die zei dat de stikstofuitstoot van een gemiddeld landbouwbedrijf 30 ton bedraagt en die van INEOS 60 ton. Het lid vindt het belangrijk dat de commissie verduidelijking krijgt over de mogelijkheid om een vergunning te verlenen aan het bedrijf.

Tussenkomst van Leo Pieters

Leo Pieters vindt het logisch dat Gigarant een vrijstelling van de bestuurdersaansprakelijkheid vraagt en krijgt. Minister Jo Brouns stelde dat het krijgen van een vergunning een van de belangrijkste voorwaarden is. Het lid kan zich voorstellen dat de raad van bestuur van Gigarant het waarborgdossier goedkeurt als die voorwaarden vervuld zijn. Maar Gigarant wordt blijkbaar overruled door de politiek, die zegt er toch mee door te gaan, ook als de vergunningsvoorwaarde niet is vervuld. Met de druk van de N-VA en de drang van minister Zuhail Demir om daarmee door te gaan, belandt de N-VA in een spagaat. Voor de kleinere bedrijven zegt minister Zuhail Demir in de commissie Leefmilieu dat zij de vergunning niet goedkeurt. Maar voor INEOS keurt ze de vergunning wel goed.

Minister Jo Brouns zegt dat hij met INEOS contact heeft gehad over het overbruggingskrediet. Maar waarom heeft de Vlaamse Regering geen contact gehad met INEOS over de vergunningsaanvraag? Er is al jaren een probleem met stikstof en het stikstofdecreet wordt al jaren voorbereid. Het decreet zal het probleem van INEOS niet oplossen. Er is volgens het lid heel licht over de aanvraag heen gegaan. De N-VA ging ervan uit dat de milieuvergunning er hoe dan ook zou komen. Als de stikstofuitstoot zo beperkt is, was de vergunning niet vernietigd

De vraag is wat er in de vergunningsaanvraag staat. Hoeveel bedraagt de uitstoot echt? *Leo Pieters* erkent dat het een innovatief bedrijf is. Dat blijkt onder meer uit de mogelijkheid om in de toekomst waterstof te produceren en te gebruiken. Maar de vergunning werd vernietigd en dus is er iets mis met de aanvraag en met de uitstoot van het bedrijf. Als men het dan heeft over de gelijke behandeling en juridische zekerheid voor iedereen, gaat de N-VA hier in een grote spagaat.

Tussenkomst van de commissievoorzitter

De *commissievoorzitter* merkt op dat de gedachtewisseling gaat over de financiering van het project. De vergunningsaanvraag zal ongetwijfeld nog aan bod komen in de commissie Leefmilieu.

Tussenkomst van Annick De Ridder

Annick De Ridder benadrukt dat al van bij aanvang is gezegd dat het stikstofdecreet absoluut noodzakelijk is. Dat werd ook bevestigd door de minister-president. Voor de vergunning moet het huiswerk opnieuw gebeuren, met het opmaken van een passende beoordeling. Het is een beetje gemakkelijk om dat het bedrijf en een minister te verwijten. Een aanvraag indienen is een heikele zaak als een kader ontbreekt omdat het nog niet decretaal verankerd is. Men maakt een passende beoordeling zoals men denkt dat het moet en achteraf krijgt men de wind van voren omdat ze niet correct is gebeurd, omdat het kader ontbreekt. De passende beoordeling en het kader is het dubbele traject dat nu wordt gelopen. Het lid gaat ervan uit dat het kan worden voltooid, een andere optie is er niet.

Tussenkomst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts beaamt dat het stikstofprobleem en het decreet zullen worden besproken met de bevoegde minister. Ze heeft de minister-president aangesproken omdat hij stelde dat hij elementen van het dossier naar zich toe zou trekken en omdat de gelijke behandeling in deze gedachtewisseling herhaaldelijk werd benadrukt.

Wat de stikstofuitstoot betreft herhaalt ze dat voor de landbouw een drempel van 0,025 procent wordt gebruikt. Voor een gebied met een kritische depositiewaarde van 8, komt dat neer op 2 gram. De depositie van INEOS op de Brabantse Wal is

volgens het lid 122 gram. Met andere woorden: voor INEOS wordt zestig keer meer aanvaard dan voor het landbouwbedrijf.

Antwoord van minister Jo Brouns

Minister *Jo Brouns* antwoordt eerst op de vragen die nog werden gesteld over de waarborg. Er is nu 119 miljoen euro krediet opgenomen, 75 miljoen euro daarvan is afgedekt door de waarborg. Als het project toch niet zou doorgaan, wordt de schuldaflossingsverbintenis aangesproken. Op basis daarvan kan worden aangenomen dat INEOS instaat voor dat bedrag. Er is een contract en er is een schuldverbintenis die door INEOS moeten worden nagekomen. Lukt dat niet, dan is er een geval van faillissement.

De waarborg blijft binnen het bedrag van 500 miljoen euro. INEOS wil het saldo van de waarborg eventueel aanwenden voor het overbruggingskrediet. Dat zijn de onderhandelingen die nu lopen, ook met de banken. Daarna gaat het dossier naar de raad van bestuur van Gigarant en komt het naar de regering en kunnen er in het parlement vragen over gesteld worden. Als de overbrugging positief verloopt en de schuld is afgelost, komt er weer ruimte vrij op de waarborg. Dan kan de waarborg weer worden ingezet voor kredieten die nodig zijn voor de bouw in een volgende fase. Over de timing van de overbrugging hoopt de minister binnen enkele weken meer duidelijkheid te hebben.

De raad van bestuur van PMV is niet gevat, er is geen bestuurdersaansprakelijkheid.

Gelijkheid is een gevoelig thema. Minister *Jo Brouns* kreeg in de voorbije maanden vele vragen van ondernemers, waaronder de landbouwers, en luistert daar altijd naar. Hij wil er echt over waken dat alle ondernemers in Vlaanderen die met hun bedrijf een impact hebben op de omgeving dat kunnen doen in een rechtszeker en gelijk kader.

Het gebruik als grondstof van het ethyleen dat de kraker gaat produceren, behoort tot de vrijheid van de ondernemer. Men kan INEOS niet opleggen wat er verder in de keten moet gebeuren, zoals *Mieke Schauvliege* zou willen. Er is in het kader van de vergunning wel een heel pakket aan voorwaarden opgelegd voor de transitie naar meer CO₂-reductie, zoals dat ook voor andere ondernemingen gebeurt. Daar wordt maximaal op ingezet als onderdeel van de circulaire economie.

De beslissingen van de Vlaamse Regering liggen ter inzage onder de voorwaarde van vertrouwelijkheid. In die documenten is niets afgeschermd. Dat was wel het geval bij de documenten die werden gemaild en die werden opgevraagd in het kader van openbaarheid van bestuur. *Thijs Verbeurgt* vroeg om meer openheid te creëren. De minister zegt er in de afgelopen weken naar gestreefd te hebben om maximale openheid te bieden; maar een NDA is geen vodge papier. Er is een spanningsveld en het evenwicht vinden, is belangrijk. De minister kijkt uit naar de voorstellen om de transparantie te verbeteren.

Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde begrijpt dat als er geen definitieve vergunning is INEOS als eerste de kosten moet dekken. Dat is logisch. Maar als INEOS dat niet kan, staat de Vlaamse Regering blootgesteld voor 75 miljoen euro. Wat is dan de meerwaarde van de extra clausule over het krijgen van de vergunning? Of er een vergunning is of niet, er is hoe dan ook een mogelijkheid dat de waarborg wordt aangesproken

Tussenkomst van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt las in de beslissing van de raad van bestuur van INEOS van 1 juni 2022 dat aan de Vlaamse Regering een positief advies zou worden gegeven, mits

de omgevingsvergunning definitief verworven is. Intussen werd een waarborg toegekend, zonder dat de omgevingsvergunning definitief verworven is. Het idee was altijd om de vergunningsverlener en waarborgsteller van elkaar te scheiden. Is het de Vlaamse Regering die heeft beslist dat een vergunning, en niet noodzakelijk een definitief verworven vergunning, volstond? Wilden de bestuurders daarom af van hun aansprakelijkheid?

Minister *Jo Brouns* bevestigt het bestaan van het advies van 1 juni 2022. Op 6 juni 2022 werd een uitvoerbare vergunning toegekend, waardoor het proces werd geactiveerd. Het vergunningsrisico is altijd afgedekt in de schuldaflossingsverbintenis.

Thijs Verbeurgt benadrukt het verschil tussen een uitvoerbare en een definitief verworven vergunning. Hij wil weten wie er tussen 1 en 6 juni 2022 heeft beslist om 'definitief verworven' te interpreteren als 'er is een vergunning gegeven'.

Minister *Jo Brouns* antwoordt dat de banken hebben beslist het krediet te activeren op basis van de vergunning en dat Gigarant daarin is meegegaan.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Kurt VANRYCKEGHEM
Annick DE RIDDER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

DSU	Delay in Start Up
EBITDA	Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortisation
FIT	Flanders Investment & Trade
IF	Inspectie van Financiën
IRA	Inflation Reduction Act
MOU	memorandum of understanding
NDA	non-disclosure agreement
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VS	Verenigde Staten
vte	voltijdsequivalent